NUMMER 23 DONDERDAG 9 JUNI 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

HOUD: *Ed. Cuijpers †. — Bede om Hulp. — Jaarlijksche Algemeene Vergadering. — De toespraken van H. M. de Koningin en Prinses Juliana tot de beide Indiën. — Het Informatie-Bureau van de Vereeniging „Oost en West” (Verslag over het jaar 1926). — Indisch Openluchtspel te 's-Gravenhage. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: Uit de Europ. Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Ingezonden. (Het bijwonen van Algemeene Vergaderingen). — Berichten der Afdeelingen: I. 's-Gravenhage, II. Groningen. — Mededeelingen: I. Van het Dag. Bestuur, II. Van de Redactie, III. Van het Inform.-Bureau. — Mutatiestaat van 1 tot 8 Juni.*

ED. CUIJPERS †.

Het verscheiden van hem, wiens naam boven deze regelen staat, zal in breeden kring als een ernstig verlies gevoeld worden. Ook in onze Vereeniging, van welke hij jaren lang lid was. Zij had zijne belangsteling en meermalen heeft hij de bewijzen daarvan geleverd. Zoo is indertijd de Propaganda-commissie op zijn initiatief opgericht geworden; aan de werkzaamheden dier Commissie nam hij een werkzaam deel. Op zijne tegenwoordigheid op de jaarlijksche algemeene vergadering viel altijd te rekenen en nog laatstelijk tot zijn dood, op 88-jarigen leeftijd toe, hielden de plannen voor de totstandkoming hier in den Haag van een „Indisch Huis” zijn werkzamen geest bezig.

Hij ruste in vrede.

Bede om Hulp.

—o—

Voor de Witte Kruis Kolonie te Salatiga en voor de hulpbehoevende Surinaamsche vrouw Catoir (Fransche door huwelijk) is tot heden toe nog slechts een luttel bedrag ingekomen. Voor de Kolonie f 80.—, voor vrouw Catoir f 18.—.

Waar bij vorige gelegenheden de baten dikwerf mild vloeiden, vleit het Bestuur zich dat de kennisneming dezer bedragen de leden moge opwekken om thans niet achter te blijven en andermaal de liefdadigheid te betrachten en, zoo het kan, zowel voor de bekende instelling te Salatiga, als voor de in ongelukkige omstandigheden verkeerende Surinaamsche vrouw, nog een kleinigheid af te zonderen.

H.B.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering.

—o—

De aandacht der leden, c.q. begunstigers der Vereeniging wordt gevestigd op de op 11 Juni e.k. in het Koloniaal Instituut te Amsterdam te houden Jaarl. Algem. Vergadering, waarvan de agenda elders in dit blad bekend gesteld is, meer in het bijzonder op de gelegenheid welke alsdan bestaat om na de officieele ontvangst van het Hoofdbestuur door den Raad van Beheer van het Instituut te ruim 2 ure, die instelling in oogenschouw te nemen.

Het Hoofdbestuur.

De toespraken van H. M. de Koningin en Prinses Juliana tot de beide Indiën.

—o—

Hoewel overtuigd dat alle lezers van het „Kol. Weekbl.” reeds eerder, en met groote ingenomenheid, kennis hebben genomen van den inhoud der toespraken, welke Hare Majesteit de Koningin en Prinses Juliana, in den nacht van 31 Mei op 1 Juni en den daaropvolgenden avond middels de microfoon, richtten tot West- en Oost-Indië, achten wij ons verplicht deze merkwaardige redevoeringen ook in de kolommen van ons Orgaan vast te leggen.

Het is immers een historisch feit van niet te onderschatten beteekenis dat Hare Majesteit, die immer getoond heeft dat het lot harer overzeesche onderdanen Haar niet minder ter harte gaat dan dat van het Nederlandsche volk, dank zij de wonderen der radio-techniek, thans voor het eerst hare stem kon doen klinken in die vèr-verwijderde deelen van Groot-Nederland.

Waar, wederkeerig ,bij elke voorkomende gelegenheid de beide Indiën ondubbelzinnige blijken gaven van liefde voor de Koningin, van trouw en aanhankelijkheid aan het Vorstenhuis, zal deze hartelijke, bovenal wijze daad van H. M. niet nalaten een diepen indruk te maken op de bewoners der overzeesche gewesten, en hun opnieuw de overtuiging schenken dat de beminde Vorstin steeds voor hen gevoelt en met hen medeleeft.

Ook als zoodanig zijn de Koninklijke woorden van H. M. en de Prinses, de eerste *sprekende* bewijzen van belangstelling in het Rijk van Overzee, een kostbaar document van hooge historische waarde.

We zullen nu den tekst dier redevoeringen laten volgen; blijkens verschillende berichten en dankbetuigingen zijn ze uitstekend overgekomen, niet alleen in de oorden voor welke ze bestemd waren, doch ook op tal van andere plaatsen in de wijde wereld.

Toespraak van H. M. de Koningin tot Suriname en Curaçao.

„Het is mij een groote vreugde dat Nederlandsch vernuft met het doorzettingsvermogen waarvan ons volk van ouds bekend is, op zoo'n schitterende wijze de laatste moeilijkheden heeft overwonnen en voor de menschelijke stem de afstanden heeft doen wegvallen, die de deelen van mijn rijk scheiden. Ik grijp deze gelegenheid gaarne aan, allereerst om mijn dank uit te spreken voor de talrijke blijken van liefde en aankelijkheid ten aanzien van mij en mijn Huis, welke mij uit uw midden bij menige gebeurtenis van bijzonderen aard hebben bereikt. De telkens daarbij tot uiting gekomen hartelijke gevoelens hebben mij steeds diep getroffen en erkentelijk gestemd. Ik koester het vertrouwen, dat de banden, die Curaçao en Suriname aan het moederland hechten en die den stempel van eeuwen dragen, in gemeenschappelijk streven immer meer zullen worden versterkt en verinnigd.

Het ook bij u levende besef, dat Nederland en de overzeesche gewesten in Amerika in lief en leed, in streven en cultuur één moeten zijn en blijven, moge

steeds dieper wortel schieten en tot volle ontwikkeling geraken.

Mijn beide vertegenwoordigers in West-Indië, gij die getoond hebt uw beste krachten aan uw gewesten te willen geven, moge het u en uwe medewerkers bij het vervullen van uw moeilijke taak tot steun zijn mijn persoonlijke verzekering te vernemen, dat ik uw streven met warme belangstelling volg.

Ik wensch u, ingezetenen van Suriname, toe dat ondervonden tegenslagen ten spijt reeds in het nabije verschiet moge liggen een wederopleving in nieuwe vormen van de welvaart van weleer, tot heil inzonderheid van de samenleving in uw door de natuur met kwistige hand gezegende gewest.

Ik houd mij overtuigd, dat tenslotte ook hier de zon uit de wolken van het heden te voorschijn zal treden en roep hen alle op, om door eendrachtige samenwerking op elk gebied ook hunnerzijds die toekomst te helpen voorbereiden.

Met u, ingezetenen van Curaçao, verheug ik mij in den toenemenden bloei van uw gewest. Mijn hoop is, dat daaruit voor u allen, zoowel van de Benedenwindsche eilanden, als van de Bovenwindsche eilanden, blijvende zegenrijke gevolgen zullen voortkomen.

Met trots zie ik Willemstad een vooraanstaande plaats innemen in de rij der groote wereldhavens en die hoe langer hoe meer bevestigd. Nieuwe tijden brengen nieuwe eischen, nieuwe tijden brengen ook vroeger niet gedroomde middelen, maar van alle eeuwen blijkt dat wie zich geheel geeft aan een zware taak, in zijn overgave daaraan beloond wordt met den moed om opgewekt te volharden. Het volbrengen ligt in Gods hand. Geve Hij daartoe Zijn zegen."

De toespraak van H. M. tot Oost-Indië.

„Het eerste woord, dat ik rechtstreeks tot Nederlandsch-Indië richten kan, zij een groet van hart tot hart aan het overzeesche gewest, dat ondanks den afstand Mij zoo na ligt. Gij allen, die in het verre land op dit uur luistert naar het over de wereldzeeën tot u komende geluid uit het Moederland, weet, dat dit oogenblik voor mij een oogenblik van vreugdevolle ontroering is, omdat ik mij thans met Nederl.-Indië in persoonlijke aanraking gevoel. Het was steeds een onvergetelijk oogenblik wanneer mij de bewijzen bereikte hoe Nederlandsch-Indië medeleeft met het Moederland. Wanneer een natuurramp Nederland trof, bleek Nederlandsch-Indië altijd met de daad bereid om den nood te helpen lenigen en evenzeer toonde Nederlandsch-Indië mede te leven met het wel en wee van mijn Huis. Met diepgevoelde erkentelijkheid gedenk ik de teekenen van aanhankelijkheid, die mij in allerlei vormen uit Indië gewerden. Zij hebben een onuitwischbaren indruk bij mij achtergelaten.

Het is mij een voldoening thans zelf u te kunnen zeggen hoe die sprekende getuigenissen van het besef van saamhoorigheid mij steeds met dankbaarheid hebben vervuld. De band, dien de geschiedenis gelegd heeft tusschen Nederland en Indië kwam tot stand in een tijd toen persoonlijke moed, die schier overmoed was, zich paren moest aan voortreffelijke zeemanschap om de aardbol om te varen naar het land, dat toen voor Europa nog een fabelland was. Wie in den loop der eeuwen volgden op den langen tocht over den oceaan, hadden de ervaring van hun voorgangers tot gids. Stoomvaart en kortere weg door 't Suezkanaal, zoowel als de telegraafverbindingen, hebben Indië in de vorige eeuw daadwerkelijk dichterbij gebracht. Is de afstand daardoor van maanden teruggebracht tot weken, de ontwikkeling der luchtvaart voorspelt ons, dat die afstand in de toekomst zal worden teruggebracht van weken tot dagen. Maar ondanks dit alles en ondanks de vorderingen van wetenschap en techniek, die den zeeweg tot een veiligen weg maakten, blijft voor den Nederlander, die naar Indië gaat en voor den in Indië geborene, die den tocht naar het Moederland aanvaardt, het afscheid van den geboortegrond pijnlijk. Moeders en vaders, die hun kinderen zagen afreizen of die hen voor hun vorming hier achterlieten, gij allen, die wellicht in zorgen zijt om betrekkingen of vrienden, die ver zijn of wellicht gebukt gaat door de herinnering aan een dierbaar gelaat, dat gij niet zult wederzien, voelt het, dat ik met u medeleef in den weemoed, die deze scheiding dagelijks voor zoo velen onzer brengt. Moge God u steunen.

Schept reeds die scheiding algemeen menschelijke banden, die van alle rassen zijn en van alle tijden, daarnaast is er tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië de hechte band der geschiedenis. Nederland zag naar Indië gaan niet alleen zijn zonen, die gedreven werden door zucht naar gewin of avontuur, maar reeds van den eersten aanvang vergezelden hen mannen, die het als een levensroeping voelden Indië te dienen om het land zelf.

Trots en dankbaarheid vervullen mij als ik g... de mannen en vrouwen, die hun krachten ... aan de bestudeering van land en volk en het ... der wetenschap lieten schijnen over de eerbied... dige cultuur, die zij in Indië vonden. Trots en d... baarheid, ook om de velen, die door zuivere ... tot den naaste gedreven er een arbeidsveld v... dat zij bewerkten, niet zelden met opoffering ... hun leven.

En hoevelen, wier namen niet algemeen be... zijn, hebben niet vaak op eenzame posten lan... volk met zelfverloochening gediend. Wie zal den ... vang schatten van de toewijding der vrouwen ... daarbij den man kracht gaven om te volhard... zijn moeilijke taak. Naast die band van het ve... is er die andere, de band van onze gezamenlijke ... antwoordelijkheid voor de toekomst.

Ik richt mij in het bijzonder tot u, mijnh... Gouverneur-Generaal, drager in mijn naam ... verantwoordelijkheid voor Nederlandsch-In... wensch u van ganscher harte kracht toe om u ... ven wijden aan de taak, die u reeds metterdaa... toond hebt als een levensroeping te willen ver...

Ik richt mij ook tot u allen, kinderen van het ... of die het tot een tweede vaderland hebben g... en in het bijzonder tot hen, die door het aanv... van een post van vertrouwen in den Volksraad ... de Raden der zelfbesturende gebiedsdeelen ge... hebt de verantwoordelijkheid voor den bloei van ... en volk te gevoelen of door hun ambt geroepen ... 's lands belangen te dienen.

Moge de ontwikkeling van Indië u de voldo... geven, dat deze mede door inspaning van uw ... krachten werd verkregen. Voortbouwende op ... internationale samenwerking op het gebied van ... tenschap en techniek tot stand bracht tot verbe... van de verbindingen tusschen alle deelen der w... heeft thans Nederlandsche energie en Nederla... organisatievermogen weten te bereiken, dat ... zoovelen uwer rechtstreeks het woord kan ri... Moge ook dit voor u een teeken zijn van de n... verhoudingen, welke zich vormen en een bewij... de toekomst ook nieuwe eischen stelt. Die e... moeten wij met moed aanvaarden. Dan kunnen ... gezamenlijk den hoogen plicht vervullen om te ... ken aan het heil van Nederland en Nederland... Indië. Het nieuwe middel van gemeenschap tus... deze beide deelen van het rijk zij de zinrijke ... lichaming van mijn hartelijken wensch, dat N... land en Nederlandsch-Indië elkaar daarbij ... beter zullen mogen verstaan. Ik heb gezegd."

Prinses Juliana spreekt tot West-Indië.

„Het is een zoo'n bijzonder aardig denkbeeld ... ik van daag met u allen mag spreken en wel ... dezen nieuwen weg, waarvan de ontdekking in ... van zoo groote beteekenis zal blijken te zijn. ... ook van uit de verte voor u onzichtbaar, toch ... het mij oprecht veel genoegen om thans met ... verbinding te komen. Het was voor mij reeds ... bijzondere gewaarwording, dat ik eenige ... geleden op mijn eigen kamer kon genieten van ... zelfde schoone concert, dat ook aan u door de ... lipsfabrieken zoo vriendelijk werd aangeboden ... nu door dit gesprek de groote afstand, die ons sch... op eenmaal schijnt te zijn weggevallen, zal ook ... mij dit eerste persoonlijke contact met West... een onvergetelijke herinnering blijven.

Het belangrijke bericht van enkele dagen ge... dat de heer dr. ir. de Groot te Bandoeng er i... slaagd was van uit Java een gesprek met Ned... te voeren schijnt met toepassing van die metho... de mogelijkheid tot het voeren van geregelde ... sprekken, ook tusschen de West en Nederland n... bij te brengen.

Ik behoef u wel niet te zeggen, hoezeer ik mij ... zal verheugen, indien op deze wijze de banden ... schen u en ons nauwer zullen worden toegeha...

Gaarne grijp ik deze gelegenheid aan, om ... de dankbetuiging die ik reeds aan den gouver... van Suriname en Curaçao heb gericht voor de ... aangeboden gelukwenschen, nogmaals uiting ... geven aan mijn hartelijken dank voor de vele b... zen van belangstelling en medeleven waarmede ... kort geleden op mijn 18en verjaardag werd ... en voor de wijze waarop ook bij u die dag werd ... dacht.

Hoewel ik nog nimmer onze West heb ... schouwd, voel ik mij toch gelukkig tegenover ... gedeelte van ons rijk niet meer geheel een vreemd... omdat ik door mijn studie reeds het een en ander ... geleerd van de staatsinstellingen en verhoudingen ... de verschillende deelen van ons gebied in Amerika

van de vraagstukken die de ontwikkeling daarvan beheerschen.

Natuurlijk hoop ik mij zooveel mogelijk op de hoogte te blijven stellen van al hetgeen met de welvaart en den vooruitgang van West-Indië stamengangt.

Met mijn ouders bezocht ik 14 dagen geleden het Zeemanshuis in Amsterdam, alwaar wij West-Indische zeelieden ontmoetten en een hunner ons zeer warm toesprak. Wij waren zeer getroffen door de gevoelens die daaruit bleken.

Ik moge eindigen met den wensch, dat nu deze radio, nieuwe communicatie mij het groote voorrecht schonk heden met u in aanraking te komen, zij u in staat moge stellen elkander nader te treden op elk gebied des levens, waar dit noodig en mogelijk mocht zijn, en dienstbaar zijn aan het bevorderen der gemeenschappelijke gevoelens, die zoovelen aan deze en aan gene zijde der zeeën samen verbinden. Ik heb gezegd."

De woorden welke Prinses Juliana tot Oost-Indië heeft gericht, zijn, behoudens enkele noodzakelijke wijzigingen, gelijk aan die waarmede zij de West heeft toegesproken.

Het Informatie-Bureau van de Vereeniging „Oost en West".

—o—

Verslag over het jaar 1926 (in verband met den economischen toestand van Ned. Oost- en West-Indië).

Waar in het vorige jaarverslag de algemeene economische toestand van Ned. Oost-Indië als gunstig kon worden aangemerkt, daar kan wederom over het jaar 1926 worden vastgesteld, dat Indië zich economisch meer en meer in opgaande lijn beweegt, waartoe in beduidende mate de zich steeds uitbreidende volkscultures, v.n.l. wel in de gewesten buiten Java en Madoera, hebben bijgedragen, in 't bijzonder op Sumatra en Borneo.

Hoofdzakelijk heeft in de laatste jaren een geweldige evolutie op het eiland Sumatra plaats gehad, die zich nog steeds in een snel tempo voortzet en dit deel van onzen Archipel als cultuurgebied, — binnen een niet verre toekomst, — Java zal doen evenaren of overtreffen.

Zuid-Sumatra en Sumatra's Westkust produceeren van de bevolkingskoffiecultuur thans voor een waarde van meer dan 20 millioen gulden en de rubbercultuur reeds met Borneo samen ruim 80.000 ton droog ter waarde van ± 250 millioen gulden.

In een boeiende rede door den heer J. Sibinga Mulder, oud-directeur van landbouw, nijverheid en handel in Ned. Oost-Indië, t. g. van het halve eeuwfeest van het Rijkslandbouwonderwijs in Nederland, op 15 Sept. 1926 in de Groote Kerk te Wageningen gehouden, demonstreerde deze kenner der Indische cultures met sprekende cijfers den vooruitgang van de Oost-Indische cultures in de laatste 50 jaren.

De Java-suikerindustrie verviervoudigde in die halve eeuw het aanplantoppervlak en verachtvoudigde haar productie. Het aantal suikerfabrieken op Java bedraagt thans 180 en bedroeg in 1924 een opbrengst van 32.217.561 picol. Aan het Europeesch personeel op de suikerfabrieken werd in de jaren 1920—1922 uitbetaald aan salarissen en tantièmes f 31.598.000, terwijl in dezelfde jaren aan loonen, leveringen en grondhuur aan de bevolking een bedrag ten goede kwam van f 121.362.411 (Zie: „Suiker" in de Hollandsch-Indische Brochuren Bibliotheek No. 2, 1926, uitgave Johannes Breij, Zuidsingel 191b, Rotterdam).

De tabakscultuur op Java en Madoera vermeerderde haar productie van 15.800.000 K.G. in 1876 tot 24.000.000 K.G. in 1924, ter waarde van 30 millioen gulden.

De particuliere koffiecultuur van 500.000 picol tot 644.900, terwijl de gouvernements-koffiecultuur verdween.

Kina, toen nauwelijks genoemd, neemt nu 26500 bouw in beslag met een uitvoerwaarde van bast en kinine van 15 millioen en voorziet thans Ned. Oost-Indië voor 96 pct. in het kinineverbruik van de wereld.

De thee, een halve eeuw nog zeer bescheiden, produceert nu op Java en Sumatra 56½ millioen K.G. ter waarde van pl.m. 100 millioen gulden. De indigocultuur is practisch verdwenen, maar nieuwe cultures ontstonden.

Vezel- en cassavecultuur in Europeesche handen waren 50 jaren geleden nog onbekend, nu nemen ze reeds een belangrijke plaats in met 16.000 en 10.000 bouw en de sereh- (citronella) cultuur met 11800 bouw.

Maar alles overtreffende in snelle opkomst en beteekenis is de heveacultuur onder Europeesch beheer, die op Java nu ruim 242000 bouws in beslag neemt en in de buitengewesten 315000 bouws en in 1924 reeds een totaalproductie gaf van 90 millioen K.G. ter waarde van 200 millioen gulden, cijfers nu reeds verre overtroffen!

Spreker wijst op den geweldigen vooruitgang van Sumatra, waar in 1876 van de tabakscultuur ter Sumatra's Oostkust enkel wordt gesproken en van enkele koffielanden ter Westkust. Nu produceert Sumatra's Oostkust ruim 18 millioen K.G. bladtabak, ter waarde van plm. 65 millioen gulden. Nu vinden wij op Sumatra bovendien nog voor de cultuur van hevea, koffie, thee, oliepalmen, kokos en gambir in Europeesche handen in totaal 413.000 bouws.

De Heer Sibinga Mulder noemde dat: *verbluffende cijfers.*

Ook het resultaat van het Staatsboschbeheer wordt door spr. dankbaar genoemd. Het geheele houtvesterscorps werd door het hooger landbouwonderwijs gevormd en het hulppersoneel voor een belangrijk deel door de landbouw- en cultuurscholen op Java. Spr. noemde het Indisch Staatsboschbeheer als staande aan de spits van dat in alle tropenlanden.

De uitvoer van Ned.-Indië zonder gouvernementsgerekend bedroeg in 1876 154 millioen gulden en in 1924 ruim 1500 millioen, waarvan ruim 1300 millioen gulden aan landbouwproducten, eene vernegenvoudiging in 50 jaren tijds.

Wellicht is er geen tweede land op de wereld, betoogde spr., dat ons in een tijdsverloop van 50 jaren zulk een beeld van vooruitgang op het gebied van den landbouw toont.

Spr. heeft voor landbouwkundig onderzoek gereisd in zeer vele landen waar tropencultures gedreven worden en overal vond hij waardeering vaak bewondering voor onze Oost-Indische cultures, waarvan men in opzet en uitvoering de meerderheid erkende.

Tevens werd de wijze waarop Nederland zorgt voor de opleiding van deskundige planters, van een deskundige, vakkundige ondernemingsstaf toch overal als een der eerste oorzaken beschouwd van de hoogte, waarop onze cultures staan. In dat onderwijs, merkte de Heer Sibinga Mulder op, staan wij vrijwel alleen.

Het is volgens hem ook een van die daden, waarin een klein land groot kan zijn!

Wenden wij nu nog even onze blikken naar de Buitengewesten, dan blijkt uit het verslag van de arbeidsinspectie in die gebiedsdeelen gedurende 1925, dat aldaar in totaal 632 ondernemingen voorkomen, waar met contractkoelies wordt gewerkt.

Hiervan bevinden er zich 322 ter Oostkust van Sumatra, 53 op Amboina, 46 in Atjeh en Onderhoorigheden, 32 in de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, 26 in de Westerafd. van Borneo, 27 in Riouw en de anderen verspreid over de andere gewesten. Van het totaal van 632 ondernemingen bestaat een groot deel uit rubberondernemingen, n.l. 248, terwijl er 72 tabaksondernemingen zijn (uitsluitend ter Oostkust), 15 theeondernemingen (eveneens ter Oostkust), 13 oliepalmondernemingen (11 ter Oostkust en 2 in Atjeh), 55 klapperondernemingen, 104 ondernemingen met gemengde cultures, voorts 7 ondernemingen voor de winning van aardolie, 6 houtaankapondernemingen, 9 steenkoolontginningen, 7 goud- en zilvermijnen en voorts cement- en kistenfabrieken, havenbedrijven, kolenstations, enz.

Deze cijfers geven ontegenzeggelijk eenig denkbeeld van de ontzaglijk toegenomen economische beteekenis der zich snel ontwikkelende buitengewesten.

Bij het openbaar gehoor, dat de landvoogd op 31 Aug. 1926 ter gelegenheid van den verjaardag van H. M. de Koningin verleende, heeft de G. G. Mr. D. Fock in antwoord op de door den Voorzitter van den Volksraad Mr. A. Neytzell de Wilde gehouden toespraak dan ook de toestand van Ned.-Indië en van de Ned.-Indische bevolking gekenschetst als vooruitgaande op verschillend gebied, waartoe vele

gunstige omstandigheden zich hadden voorgedaan.

Dat de in de laatste maanden van 1926 op Java en daarna op Sumatra's Westkust uitgebroken communistische onlusten, als louter gevolg van communistische propaganda over de geheele wereld, van geen invloed zijn geweest op den algemeenen gunstigen economischen toestand van Ned. Oost-Indië mag zeker als vaststaand worden beschouwd. — Zie ook het art. van Prof. G. Gonggrijp *„The economic position of the indigenous population"*, Jan. 1927, afl. van *The Asiatic Review*, waarin Z.H.G. een helder objectief overzicht geeft van de economische ontwikkeling in Indië tijdens en na den oorlog en er op wijst, dat Indië thans weer in stijgende lijn is.

Dat de financieele toestand van Ned. Oost-Indië bepaald gunstig is te noemen moge blijken uit het Aneta-telegram van 22 April j.l., meldende, dat de begrooting voor 1926 sloot met een voordeelig saldo van ongeveer 82 millioen gulden.

Vestigen wij thans het oog op West-Indië, in de eerste plaats op Suriname, een land ongeveer zoo groot als Celebes, d.i. vijf malen Nederland, met een bevolking van 142.896 zielen (buiten 17354 boschnegers en 2560 Indianen), waarvan ongeveer 45000 te Paramaribo, een land waarvan nog maar een gebied ter oppervlakte van een kwart der kleinste Nederlandsche provincie in cultuur is gebracht (Zie: „Suriname's kans" in de Nieuwe Rotterd. Courant van 24 Nov. '26, Avondblad D). Een land wel eens genoemd van *„te veel rivieren en te weinig wegen"* en voegen wij er aan toe van „te weinig menschen", dat vooral in het afgeloopen jaar zoo veel van zich heeft doen hooren, niet het minst door de daarheen ondernomen studiereizen van de Heeren Mr. van Laer, Mr. Dr. van Gybland Oosterhoff en W. de Cock Buning, den bekenden Secretaris der Vereenigde Kamers van Koophandel, een man wiens woord in zakenkringen gezag heeft. Zij bezochten na Dr. van Blankensteijn, den bekenden stercorrespondent van de Nieuwe Rotterdamsche Courant, Graaf van Limburg Stirum en Prof. Kielstra het land der traditioneele malaise en legden de resultaten hunner studies neer in zeer belangrijke brochures, waarop niet genoegzaam de aandacht van het Nederlandsche volk kan gevestigd worden, te meer waar zij eensgezind met den Surinaamschen Ondernemersraad een pleidooi leverden voor een afdoende economische ontwikkeling, met daarmede gepaard gaande financieele zelfstandigheid, van Suriname.

Immers heeft het op 22 Juli 1926 door den Ondernemersraad voor Suriname tot den Minister van Koloniën gericht rekest betreffende de economische ontwikkeling van dat gebiedsdeel zoowel daar als in Nederland algemeene belangstelling getrokken voor de in de Nota van den Ondernemersraad behandelende hoofdpunten, te weten:

vermeerdering van bevolking, bevordering van den bestaanden grooten landbouw, aantrekking van nieuw kapitaal door het in Oost-Indië werkend kapitaal ook voor dit land te interesseeren met de daaruit voortvloeiende toenemende immigratie en daarnevens bevordering van den kleinen landbouw *„om den economischen toestand der kolonie in haar geheel gezond te maken."*

Wat den economischen toestand van Suriname betreft over 1926 kan op grond van overeenstemmende berichten en mededeelingen verklaard worden, dat een kentering ten goede is ingetreden. De kwijnende ondernemingsgeest gaf onmiskenbaar teekenen van herleving.

De Bauxiet Maatschappij, dochterinstelling der Aluminium Company of America, breidde zich uit tot een reusachtig bedrijf en daarnaast kwam de oprichting tot stand van de *American Dutch Guiana Cotton Corporation* te New-York, die een groote concessie gekregen heeft in het district Nickerie, waarvan reeds 1000 acres of ongeveer 435 Hectaren beplant zijn met de z.g. Superieure Surinaamsche katoen, een luxe artikel, zooals in Oost-Indië de Delitabak. Door de bijzondere soorten en kwaliteiten der Surinaamsche katoen staat de marktprijs hiervan vrijwel op zichzelf en is deze niet — of in geringe mate — onderworpen aan de groote schommelingen der gewone katoenprijzen. Reeds is toch gebleken, dat men in Suriname — in tegenstelling met Noord-Amerika — tweemaal per jaar kan oogsten, terwijl de productie ruim driemaal zoo groot is. (Zie: *„Heeft Suriname een toekomst?"* Rede gehouden door Mr. J. J. W. Eekhout voor het Ind. Genootschap op 10 Dec. '26, bldz. 28). Beide ondernemingen zijn evenwel uitsluitend met Amerikaansch kapitaal opgericht.

De bovengenoemde Katoen-Maatschappij is reeds in haar werk op beperkte schaal door een particulier met Nederlandsch en door een met Amerikaansch kapitaal gevolgd, terwijl meer beleggingen van Amerikaansch kapitaal is te verwachten.

Hiernaast kan worden vermeld de flinke uitbreiding, welke de Maatschappij Sorgvliet haar koffiebedrijf deed ondergaan en de aankoop der Landskoffie-onderneming Slootwijk door de in den Haag opgerichte maatschappij Commewijne. (Zie particuliere correspondentie „De ontwikkeling van Suriname" in de Nieuwe Rott. Courant van 23 Juli '26).

Helaas, de buitengewone droogte, die bijna ... maanden over Suriname heeft geheerscht, een verschijnsel, zooals in 100 jaren niet voorgekomen, heeft der verwachtingen den bodem ingeslagen voor niet alleen eenjarige maar ook voor alle overjarige cultures. De Sociaal Econ. Kroniek van Nederland, de Koloniën en het Buitenland, 4e kwartaal 1926 schrijft, dat aanvankeijk over de katoen de berichten overal onverdeeld gunstig luidden, totdat aan het einde van het kwartaal door een rupsenplaag de verwachtingen op een goeden oogst in 1926 met één slag vernietigd werden en dat naar alle waarschijnlijkheid de oogst thans niet meer dan de helft der schatting bedragen zal.

De stand der koffiecultuur was in het 3e kwartaal 1926 nog al bevredigend. Zij zal de cacao moeten vervangen, die in het droge seizoen zoodanig geleden heeft, dat zij wel zal verdwijnen. Alle hoop bleef gevestigd op de bestaande suikerondernemingen, die zich moderniseerden en de cultuur uitbreidden, terwijl opnieuw van deskundige zijde (o.m. in het rapport Hogan) de aandacht gevestigd werd op de buitengewone geschiktheid van den Surinaamschen bodem voor die cultuur.

De houtaankap ontwikkelde zich naar wensch als gevolg ook van de levering van paalhout, dwarsliggers enz. (Zie: Nieuwe Rott. Courant 9 Juni '26, Ochtendblad A, „Het bezoek van den Gouverneur aan Nederland").

Summa Summarum biedt Suriname geschikte mogelijkheden voor belegging van Nederlandsch kapitaal, waar het vreemde kapitaal zich reeds willig getoond heeft voor de oprichting van ondernemingen op verschilend gebied.

„Suriname zal er bovenop komen, desnoods zonder Nederland. O Nederland! let op uw saeck", woorden waarmede Mr. Eekhout, oud-Gouvernements-secretaris van Suriname, zijn gehouden rede besluit (zie boven).

Verblijdend zijn wederom over 1926 de berichten over den steeds vooruitgaanden toestand van zaken op Curaçao. Ontegenzeggelijk is de economische opleving van het eiland met zijn wereldberoemde haven van Willemstad te danken aan de vestiging en uitbreiding op het hoofdeiland en op Aruba van oliebedrijven.

In de Amigoe di Curaçao (Zie: Nieuwe Rott. Courant van 19 Mei 1927, Avondblad B) wordt omtrent de Curaçaosche Petroleum Industrie Mij. o.a. het volgende medegedeeld:

De hoeveelheid ruwe petroleum, aangevoerd in 1926, was aanzienlijk grooter dan het vorige jaar en bedroeg 3.172.990.003 K.G., tegen 1.893.616.236 K.G. in 1925, wat een vermeerdering beteekent van 1.279.373.767 K.G. of 68 pct.

De vloot van de Curaçaosche Scheepvaart Mij. werd uitgebreid met 4 tankschepen van ± 2250 ton laadvermogen, zoodat de vloot aan het einde van 1926 bestond uit 17 tankschepen van ± 2250 ton en 2 tankschepen van ± 1900 ton, terwijl verder nog lichters in de vaart waren. Het laadvermogen van de vloot bedroeg aan het einde van 1926 ± 46.500 ton (v.j. ± 37.500) en de vervoercapaciteit tot ± 12.000 ton per dag.

Een nieuw record voor Curaçao"s scheepvaart was de dag van 2 Juni 1926. Alle beschikbare aanlegruimte was bezet. Het was, volgens de Amigoe di Curaçao, een schitterende aanblik, die den onderscheiden passagiers van de verschillende schepen wel een grooten dunk van de havenbeweging op het eiland heeft moeten geven. Twintig stoomschepen met een netto-inhoud van 106.587 M³. waren in de haven op dien dag bijeen!

Het is te hopen, zegt de Amigoe, dat de een of andere beroeps- of amateur-fotograaf dezen schitterenden aanblik van Curaçao's haven, vol leven en bedrijvigheid, heeft weten vast te leggen op de gevoelige plaat.

Reeds in medio 1926 liep het aantal auto's en vrachtauto's naar de 600, waar enkele jaren geleden nog niets van dien aard aldaar bestond. Plannen zijn in uitvoering voor de stichting van een schouwburg te Curacao!

(Wordt vervolgd.)

disch Openluchtfeest te 's-Gravenhage.

it reeds zoo lang voorbereide feest nadert langerhand zijne voltooiing.

Wie nu het lommerijke buiten „Arendsdorp", ssenaarsche weg 66, binnenkomt, krijgt al een nkbeeld hoe het worden zal. De tenten zien er g uit en de geheele omgeving in zijn zomerdos werkt mee om alles des te beter, des te iger te doen uitkomen.

et de P. C. Hooft zijn verschillende schenkinvan bloedverwanten en kennissen meegekomen. bevindt zich onder de lading een prachtige lan (pelog). Pangeran Ario Soerjodiningrat van ja zond eene mooie collectie Indische artikelen. woord van dank mag niet onthouden woran de St. Mij. „Nederland", die zoo royaal is st de diverse goederen gratis over te brengen, in aan de Rotterdamsche Lloyd, die met de mai versch fruit vervoert.

e zijn hart nog eens wil ophalen aan een lijke rijsttafel, zal in de warong zeer zeker lei van zijn gading vinden.

n verzuime niet dit Indische feest zonder a te bezoeken en opdat er een ruim gebruik gemaakt kan worden zal het 5 dagen duren el van *Woensdag 22 tot en met Zondag 26 maand.*

baten zijn voor de Vereeniging *Nationale nzorg*, die de helft er van zal afstaan aan het van het Roode Kruis voor de slachtoffers van rmramp.

L. J. MEES-RAMBALDO.

Van Week tot Week.

Dinsdag 31 Mei tot Maandag 6 Juni.

raal J. B. van Heutsz. Op den dag waarop dit Nr. van het Kol. Weekbl. verschijnt, wordt te Amsterdam op indrukwekkende wijze de laatste militaire eer bewezen aan het stoffelijk overschot van wijlen den luitenant-generaal J. B. van Heutsz, adjudant-generaal van H. M. de Koningin, oud-gouverneur-generaal van Ned.-Indië. In het volgend Nr. van het K. W. zal nader de aandacht gevestigd worden op de beteekenis van deze groote figuur in Nèerland's koloniale geschiedenis.

H. M. de Koningin ontvangen. Naar het *Vaderl.* verneemt, zal het detachement militairen van het Indische leger, dat dezer dagen in Nederland is aangekomen (en te Nijmegen verblijf houdt) in verband met de plechtige begrafenis van generaal Van Heutsz, *Dinsdag 14 dezer* op het voorplein van het paleis Huis ten Bosch voor de Koninklijke familie défileeren en daarna door H. M. de Koningin in dat paleis ontvangen worden.

rland—Suriname per vliegtuig. Een plan voor een Oceaan-vlucht naar West-Indië. Naar wordt gemeld heeft de heer J. van Onlangs Jr., tweede luitenant-vlieger te Soesterberg, het voornemen naar Paramaribo te vliegen, zoo hij voldoenden financieelen steun ontvangt voor de uitvoering van zijn plan, dat hij hoopt te kunnen verwezenlijken in dezelfde maand October, waarin luitenant Koppen zijn vlucht naar Oost-Indië denkt te doen.

Luitenant van Onlangs, die in November 1924 als reserve-luitenant bij de militaire luchtvaartafdeeling in dienst is getreden, zou den tocht in vier étappes willen maken: 1. Naar Casablanca (2400 K.M.). 2. Naar Dakar (3000 K.M.). 3. Naar Pernambuco (3000 K.M., dwars over den Atlantischen Oceaan). 4. Naar Paramaribo (pl.m. 3000 K.M.). Hij zou vliegen met een gevechtsvliegtuig Fokker C 6, voorzien van een luchtgekoelden motor. Als reisgenoot zou waarschijnlijk een der ingenieurs van den technischen dienst medegaa (*Vaderl.*)

rscheiding. Bij Kon. Besluit is benoemd tot Officier in de Oranje-Nassau-Orde de heer H. Bisschop van Tuinen, hoofdinspecteur, Hoofd van den Dienst van Scheepvaart in Ned.-Indië.

tale klap. Padang 1 Juni (Aneta).[1]) Een Javaansche mandoer sneed den sergeant-opnemer bij den Topografischen Dienst J. H. K., die hem een klap gegeven had, de keel af. De vermoorde was 26 jaar oud en in Indië in dienst getreden.

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan „N.R.Ct.".

(De *N.R.Ct.* van 2 Juni, Avondbl. A wijdt eene beschouwing aan dit „vreeselijk voorbeeld van de uitwerking, welke lichamelijke tuchtiging bij den Inlander kan teweegbrengen".)

Dr. S. Figée †. Te 's-Gravenhage is overleden Dr. S. Figée, oud-directeur van het Magn. en Meteorol. Observatorium te Batavia.

H. J. Muller †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 68 jaar, overleden de heer H. J. Muller, gep. kapitein der infanterie van het O.-I. leger.

Lector Soendaneesche taal. Bij Kon. besluit is benoemd tot lector aan de Universiteit te Leiden om onderwijs te geven in de Soendaneesche taal, de heer R. A. Kern te Leiden, gep. Indisch hoofdambtenaar, laatstelijk adviseur voor Inlandsche zaken.

Gevolgen der communistische woelingen. Nieuwe doodvonnissen. Menes, 31 Mei (Anea). De Landraad alhier veroordeelde ter zake van den moord op den opzichter van de Staatsspoorwegen Benjamins tijdens de communistische relletjes in het Bantamsche in de eerste helft van November 1926 twee inlanders tot de doodstraf en één tot levenslange gevangenisstraf.

Padang, 2 Juni (Aneta). De Landraad veroordeelde de Padang-Siboesoeksche communisten, die betrokken waren bij den aanslag van Sawahloento. Twee hunner werden tot den dood veroordeeld, negen tot twintig jaar gevangennisstraf en één tot vijftien jaar gevangenisstraf.

Leger- en vlootaalmoezeniers. Batavia, 2 Juni (Aneta). Benoemd zijn: tot vlootaalmoezenier de hulppriester Litjens, tot leger-aalmoezenier de pastoors Fleerakkers te Bandoeng en Madlener te Magelang.

Gepensionneerd. De luitenant-kolonel der Inf. van het O.-I. leger J. van Braam Morris heeft den militairen dienst met pensioen verlaten, onder toekenning van den titutairen rang van kolonel.

Een vliegongeluk. Soerabaja, 2 Juni (Aneta). Een van de drie W. A.-vliegtuigen, welke hedenmorgen van hier zijn uitgevlogen, stortte in het Westgat, veertig mijl van het lichtschip, in zee.

Noch van het vliegtuig, noch van den inzittenden piloot, korporaal-vliegtuigmaker F. C. van der Beek, noch van den zee-waarnemer, milicien-onderofficier J. K. Graadt van Roggen, is iets te vinden.

P. H. Prager †. In den ouderdom van 81 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer P. H. Prager, oud-zeeofficier, ridder der Militaire Willemsorde, oud-secretaris van H. K. H. Prinses Sophie der Nederlanden.

Universitaire examens. Leiden. Doctoraal examen Indisch recht de heer J. L. Lycklama. — Candidaats-ex. Indisch recht de heer Oei Jong Tjioe en Mej. M. F. Drognaat Doeve. — Econ.-candidaatsex. Indologie de heer H. K. Cowan.

Pestbestrijdings-film. Den 3en Juni is, in tegenwoordigheid van den Minister van Koloniën en velen uit medische en Indische kringen in het Asta-theater te 's-Gravenhage een door Willy Mullens vervaardigde film opgevoerd over de pest en haar bestrijding in Ned.-Indië. (Kort overzicht in het *Vaderl.* van 3 Juni, Avondblad A).

Hulp uit Indië voor de slachtoffers der stormramp. Het Bestuur van den Kon. Nationalen Bond Het Oranje Kruis ontving van het Smeroefonds te Batavia ƒ 50.000 voor de slachtoffers van de jongste stormramp. Ook uit Makassar werden reeds belangrijke bedragen ontvangen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Ikats van Cambodja.

Zooals wij reeds verleden week hier ter plaatse vermelden, bevat het Fransche maandblad *La Renaissance de l'Art français*[1]) van December '26, dat ons onlangs onder de oogen kwam, een artikel van *Henri Gourdon*, over: *„Les Sampots Cambodgiens".*

Schrijver begint met op te merken, dat er in het Oosten volkeren leven, die zoo gelukkig zijn hun

[1]) Het is in Franschen en Engelschen tekst naast elkander geschreven, wat zeker praktisch gezien is, om veel lezers te trekken. — Red.

kleederen alleen ter versiering noodig te hebben, daar het milde klimaat hun veroorlooft slechts één kleedingstuk te dragen (*lamba, pagne* of *sarong*), waarvan de fijnheid van weefsel, de pracht van kleuren en de harmonie der teekening, een volmaakte schoonheid kan bereiken. Het volk van Cambodja — (volgens schrijver is het „indolent en gedwee", in den Engelschen tekst staat: *„of an idle* (lui) *and quiet nature"*. Lijkt dit niet op sommiger oordeel over de Javanen?) —, dat aan de oevers der groote meren en van de rivier Mékong, door hen „Vader der Wateren" genoemd, in den schaduw der machtige bouwvallen van Angkor woont — kleedt zich met een *„sampot"*, *„frère du sarong malais"*, (broeder van de Maleische sarong).

Reeds de gewijde danseressen, de *Téradas*, die men op de tempel-reliefs van Khmer afgebeeld ziet, dragen ditzelfde kleedingstuk en nog heden ten dage winden, zoowel mannen en vrouwen zich dat om de heupen; volgens oud landsgebruik moet het uiteinde tusschen de beenen door naar achteren getrokken worden en aan het middel vastgemaakt, aldus een wijd-geplooide pofbroek vormend.

Er heeft nimmer een industrie van sampots bestaan, iedere familie maakt ze voor zichzelf. Vroeger spon ieder zelfs de noodige zijde er voor, van een vrij ruwe, ongelijke hoedanigheid, die gemakkelijk verf opnam en het weefsel een mooi, stevig, dik en rijk aanzien gaf.

Er worden verschillende soorten van weefsels gemaakt, die volgens schrijver niet machinaal na te bootsen zouden zijn. Hij noemt dàn allereerst de *sampot phamuong*, de eenvoudigste, die toch zeer fijn is, met een fraaien weerschijn doordat ketting en inslag van verschillende kleur zijn [2]); dan de *sampot hol*, de *loboeuk*, de *sang kem* en de *chor labap*. Laatstgenoemd weefsel is het meest rijke, dat dan ook door de Cambodjianen alleen bij groote feestelijkheden gebruikt wordt; het is tevens de dracht der beroemde vorstelijke danseressen. De kettingdraad er van is veelkleurig, de inslag van zilverdraad of verguld. De *loboeuk* en de *sang kem* worden met behulp van acht tot tien ophalers geweven, waardoor de weefster in staat is bizonder sierlijke motieven aan te brengen, die er op liggen (*à haute lisse*, zooals o.a. bij de Minankabausche adatkleeding ook het geval is). De allerfraaiste *(le roi des sampots)* noemt schrijver de *hol*, waarin een groote verscheidenheid heerscht en die door de Cambodjianen het meest gewaardeerd wordt. Volgens de vrij gebrekkige uitlegging en ook volgens de gekleurde platen, die het artikel verluchten, doen deze sterk aan *ikats* denken. Zoo schrijft hij o.a. voor ieder kleedingstuk, dat ongeveer één meter breed bij twee en een halven meter lang is en op een zeer primitief getouw geweven wordt, bestaat een traditioneele teekening, volgens een reeds sedert eeuwen overgeleverd patroon. De effen-gekleurde kettingdraden worden gewoonlijk op een houten raam gespannen, dat op een voetstuk staat en in strengen volgens het patroon verdeeld, soms tot een aantal van wel tachtig stuks; de inslagdraden daarentegen zijn over hun geheele lengte zoo gekleurd, dat zij de verlangde teekening vormen. De werkster heeft deze, om de vereischte kleuren er op aan te brengen, eerst bij gedeelten omwonden met vezels van bananenbladeren. Het aldus bespannen raam wordt dan in een eerste plantaardig verfbad gedompeld. Na droging worden de omhulsels verplaatst, zoo dat weer andere plekken van de draden voor de inwerking der verf gespaard worden, waarna weder een onderdompeling in een ander verfbad volgt, welke bewerking zoo dikwijls herhaald wordt, totdat, zooals de schrijver het uitdrukt: „de draden alle kleuren van den regenboog hebben aangenomen". Dan eerst begint het eigenlijke weven, dat, volgens hem, met drie tot vijf ophalers *(lisses)* geschiedt [3]) en een zeer omzichtig, tijdroovend werk is. De eenvoudigste doek neemt vijf tot zes maanden in beslag.

De meeste doeken hebben een doorlopend geometrisch patroon, maar er zijn er ook met gestyleerde bloempatronen, die aan Perzische tapijten herinneren, terwijl die, welke schrijver het meest origineele noemt, versierd zijn met allerlei figuren als: pagodes en huizen, paarden en olifanten, goden of st... ders, vogels, slangen, boomen en bloemen, j... en oorlogs-tafereelen, alles van een zeldzaam fr... samenstelling en een hoewel naïve, toch ... smaakvolle uitvoering.

De kleur noemt hij, hoewel warm en diep, t... altijd sober en hij schrijft dit toe aan den sm... van een in beschaving oud volk, dat niet van sch... terende, doch meer van gedempte kleuren ho... Verder meent hij, dat het hun niet mogelijk ... met hun primitieve werkwijze een nauwkeu... kleur- en lijnafbakening te verkrijgen, waard... juist een zeer bekoorlijke ineenvloeiing van tint... teekening tot stand kwam. Dit weefwerk no... hij „echte kunst" *(véritable euvre d'art)*, ... altijd oorspronkelijk en persoonlijk is, het re... taat vertegenwoordigend van onverdroten ... arbeid, gedurende eeuwen tot volmaking gebracht.

Daarna merkt hij zoo terecht — *tout comme chez nous* — op: Onze komst, daar in Cambodja, onze onbescheiden wijze van optreden (*l'importation indiscrète de nos moeurs et de nos usages*) ... maatschappelijke omkeer, welke er zoo plotseling plaats greep, hebben fnuikend ingewerkt op ... kunst van Cambodjia, welke van ouds tot uiting kwam in tempels en machtige vorstenhoven. ... aanzienlijken en de geestelijken trachtten ... gewoonten en manier van leven na te doen, ... kende daarmede een hoogeren vorm van besch... ving te bereiken en de middelklasse volgde zoo... mogelijk hun voorbeeld. De voorouderlijke ... woonte verviel, het geluid van het weefgetouw ... stomde *(le chant des navettes s'assourdit)*. Al ... gauw verspreidden zich de vreemde weefsels ... zijde en katoen, welke kwamen uit Siam, uit In... uit Duitschland zelfs. Het verval trad zoo snel ... dat de gezaghebbers, zoowel onder de Franschen als de inboorlingen er door verontrust werden.

In 1907 richtte de goede koning *Sisowath* ... koninklijke werkplaats op, waarbij 't weven ... vergeten werd. Prinses *Malika* opende zelve ... meisjesschool en bracht er de oude weefgetouwen weer in eere.

In 1912, zoo vervolgt de schrijver, brachten ... beschermgoden van het koninkrijk er twee m... nen samen, die gemeenschappelijk het verval... kunsthandwerk hebben gered: Een jong kun... naar, in Indo-China geboren, die vol bewondering was voor de grootheid der Khmersche beschaving, had ontdekt hoezeer in de door die eenvo... kunstnijveren geliefkoosde siervormen een ... doenlijke verknochtheid aan aloude overlevering ... voortleefde, ofschoon dikwijls verscholen ... moderne wansmaak en ontaard door een ... haastige en ongevoelige manier van werken. Hij ... sloot deze kunst tot haar oude bron terug te b... gen, ze te verlevendigen, de inheemsche kuns... verheid weer in eere te herstellen. De heer G... *Groslier* sprak over zijn plannen met den Gou... neur-Generaal, den heer Albert Surraut, die ... dan iemand het schoone en verhevene van zulk ... poging begreep en dan ook een kunstnijverheids... school stichtte, waarvoor door den heer Groslier ... Phnom Penh een gebouw werd opgericht in ... Khmerschen stijl.

Al spoedig stroomden, hoewel eerst schuchter, van alle zijden leerlingen toe, vooral toen de ... Groslier, op handige wijze, de werkwijze der ... heemsche gilden van kunstnijveren wist te her... len en hun een geregelde afname van hun ... kon verzekeren. De herleving dezer bewonderens... waardige kunst zou echter toch voornamelijk ... goede gekomen zijn aan de talrijke toeristen, ... te Phnom Penh belandden, na de beroemde bo... vallen van Angkor te hebben bezichtigd, zoo ... de heer *Pierre Guesde*, Commissaris-generaal ... Koloniale Tentoonstelling te Marseille, die wee... aan het groote publiek te bewonderen had gege... Wel volgde daarop tegelijk de teleurstelling: ... niet voldaan kon worden aan het groote koop... langen, omdat er nog te weinig vervaardigd w... zelfs voor geringen export, maar toen werden ... heeren *Rodier*, de beroemde meesters in de ... tersche weefkunst, door de *sampots* zoodanig ... koord, dat zij den heer Groslier een belangrijke ... bestelling er van deden, welke deze stoutmoedig ... maar dadelijk aannam en gelukkig zóó goed ... uitvoer bracht, dat de Inlandsche kunstnijveren, ... door aangemoedigd, het bedrag van 719 stuks ...

[2]) Dit herinnert aan de changeant zijden sarongs en slendangs uit Assahan, welke ook een groote bekoring hebben. — Red.

[3]) Schrijver geeft niet aan of deze ophalers wellicht alleen voor het weven van den figuren-rand, langs de zijkanten en uiteinden van het doek, noodig zijn. Bij het geïkatte middenveld zullen ze wel niet te pas komen. — Red.

[4]) Ware dit gevoelen ook maar in Nederland... Indië te weeg gebracht en tot uiting gekomen! ... misschien komt het nog vóór 't onherstelbaar ... laat is? — Red.

eerste jaar tot 3.893 stuks in 1925 op-rden.[5])

Schrijver meent, dat de toekomst der Cambod-ansche weefkunst nu verzekerd is.

De firma Rodier koestert de hoop: de sampots tot en Westersch mode-artikel te maken, door ze n plaats te doen innemen naast de thans zoo veel edragen Spaansche shawls. Schrijver eindigt dan ook met de veronderstelling: „Misschien beleven wij, dat het keurig fijne handwerk der kleine mersche weefstertjes[6]) het zijne bij zal dragen de kostbare weelde-sier der moderne vrouw, ordat de sampot in haar gunst zal komen, zooals eer de cashemere shawls.”

oen wij verleden week schreven, dat dit artikel „La Renaissance de l’Art français” ons leerrijk kwam opzichtens de Indonesische kunstnijver-, hadden wij niet alleen op het oog het o.i. zeer lgenswaardig voorbeeld tot daadwerkelijke rdeering en bevordering zoowel van particu-, artistieke zijde, als van Regeeringswege, r ook het door den Franschen „Modekoning” gde doel, dat o.i. minder aanbeveling verdient, oge het verleidelijk schijnen, doordat het be- met veel geld in het laadje te brengen. Een e is immers een vleug van voorbijgaanden , niet zonder gevaar voor de innerlijke waarde kunst, terwijl bevordering, zuiver en alleen op undige waardeering gegrond, blijvend is en heilzaam ontwikkelenden invloed, óók op de rderaars.

[5]) De kwaliteit der weefsels zal er wel niet onder en hebben, anders zou de firma Rodier ze zeker aangenomen hebben. Al de fraaie reproducties, die artikel van den heer Henri Gourdon verluchten, zijn de collectie Rodier. — Red.

[6]) Zijn de vrouwen in Cambodja zoo klein van ge-e of wijst dit op een kinder-exploitatie? — Red.

rsoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Huidige markt-situatie.

Het *Soer. Hbl.* (26 Apr. 3de bl. Z.) geeft het oor- van eenige vooraanstaande figuren in den rabajaschen handel omtrent de huidige markt-atie in Indië. Allen, met wie de heer *Zentgraaff* r *de bankcrisis in Japan* sprak, waren van mee-g dat de moeilijkheden niet van langen duur en zijn. De huidige situatie zal niet van ern-en invloed zijn op de afdoening der loopende er-contracten. Niettemin neemt men aan dat n toch reeds in 1927 den terugslag der Japansche ilijkheden zal voelen. Vooral 1928 zal voor Ja-n een zwaar jaar zijn. Het is niet onmogelijk dat dan deze voorname koopersgroep goeddeels uit markt zullen zien gaan; het is de vraag wie rvoor in de plaats kan komen. Wat *China* be-, dit land betrekt uitsluitend suiker van Java. zaken in China zullen in 1927 zeker nog niet tled worden; denkelijk zal dit zich ook wel tot of over 1928 uitstrekken. De suikerhandel op na wordt gefinancieerd door Engelsche en Hol-dsche banken, die uit den aard der zaak onder gegeven omstandigheden zeer huiverig zijn. De eesche handel begrijpt zelf dat groote voor-gheid is geboden en blijft zeer kalm, en dit alleen wat suiker betreft. Hoewel oogst 1927 orlijk is verkocht meent men dat ook voor de ste jaren *de noteeringen van suikerpapier* veel hoog zijn. Intusschen heeft men, voor de toe-st, alle vertrouwen in *de positie der Java-ker-industrie*. Er is alle aanleiding tot dit op-isme. Java biedt door zijn gunstige klimatolo-he omstandigheden zeer goede kansen, en de anisatie der industrie is uitstekend. Vooral de lkoope werkkrachten zijn een factor van voor-e beteekenis, waardoor de industrie zeer in het rdeel is boven Cuba. Hoewel dus de naaste jaren voorzichtigheid dienen te worden beschouwd, en optimistisch voor de industrie in the long . Evenwel zal het van grooten invloed zijn, ke houding de Regeering dan tegenover het otbedrijf in Indië zal aannemen. De opname in Volksraad — die nu wetgevende bevoegdheid ft — van personen wier vijandige gezindheid ns het Westersch grootbedrijf bekend is, moge r de bestaande verhoudingen al geen direct ge-r kunnen worden geacht, men dient de ontwik-ng van den hierdoor geschapen toestand echter met aandacht te volgen. Men moet niet vergeten — zeide ten slotte een van Z.’s zegslieden o.m. — dat voor de Overheidszorg in Indië veel geld noodig is en dat dit in hoofdzaak binnenkomt van Westersch grootbedrijf en handel. Zoodra de politiek der Regeering tengevolge zou hebben dat de beoordeeling der belangen van het grootbedrijf in handen eener Inlandsche meerderheid werd gesteld, zou dit grootbedrijf zulks natuurlijk hebben te eerbiedigen, als eene phase in den ontwikkelingsgang dezer landen, doch tevens voor zijn arbeid en belegging eene andere richting inslaan. Intusschen, zoover zijn we voorloopig niet.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (23 Apr. 2de bl. „De bankcrisis in Japan”; 27 Apr. 3de bl. „De Indische reis van den Franschen handelsattaché in Nederland”) en *De Loc.* (25 Apr. blz. 3 „De ernstige algemeene crisis in Japan”; 26 Aprl. blz. 22 „De econ. en financ. Japansche crisis”; 28 Apr. blz. 8 „De handelssituatie in het Verre Oosten”; 29 Apr. blz. 19 „Maclaine Watson, Mc. Neill en Fraser Eaton”).

De invloed van den Ondernemersraad.

In zijn jaarrede voor den Ondernemersraad heeft de voorzitter, *prof. Treub,* zooals gewoonlijk zeer behartigenswaardige dingen gezegd. Zoo o.a. over *de taak en de verplichtingen van de ondernemers* speciaal in Ned.-Indië. Een feit is, dat de ondernemer in Indië, juist omdat hij Europeesche leiding geeft in een nog weinig ontwikkeld land, uit den aard der zaak meer dan elders ook sociale en sociaal-politieke belangen heeft te behartigen en inderdaad ook behartigt, waardoor de arbeiders gebaat en de gezondheidstoestand en de woningtoestanden ten zeerste verbeterd zijn en het arbeiderspeil is gestegen. Een en ander klemt vooral in Deli en de overige Buitengewesten, maar geldt toch ook evenzeer voor ondernemingen op Java. De *Deli Crt.* (7 Mei) behoeft slechts den arbeid van een lichaam als de Anglo Dutch Plantations of Java en van zooveel andere goed bekende Hollandsche ondernemingen te memoreeren, om dit alles buiten twijfel te stellen. Maar als prof. Treub daarmede de behoefte memoreert aan beïnvloeding van de publieke opinie door de Pers, dan — merkt de *D. C.* op — is er toch nog een ander werk voor den Ondernemersraad meer voor de hand liggend. Namelijk het beïnvloeden in den juisten zin van de eigen ondernemingskringen. Want bij voortduring blijkt, dat er in die kringen nog steeds groepen en personen voorkomen, die de sociale theorie die prof. Treub met de *D. C.* aan de ondernemers toekent, nog niet ten volle verstaan. De aangesloten lichamen moeten doordrongen worden van een behoorlijk begrip van die verplichtingen. Dat dient van bovenaf te geschieden. Ondergeschikten moeten de vaststaande overtuiging krijgen, dat het de onverzettelijke wil der ondernemers is om zich van hun maatschappelijke plicht ten volle te kwijten.

Terecht waarschuwde prof. Treub tegen het gevaar, dat de periode-jhr. De Graeff weer een afspiegeling zou kunnen worden van de periode-Graaf Van Limburg Stirum, wat *de financieele positie van Ned.-Indië* betreft. Wel heeft de Gouv.-Generaal in zijn openingsrede verzekerd dat hij de noodzaak van goede financiën inziet, maar terecht vreesde prof. Treub dat de Indische Regeering zich meer door de inspraken van het hart dan door zin voor de werkelijkheid zal laten leiden. Een voorbeeld daarvan is wat er met de raming der tinopbrengsten staat te geschieden, terwijl ook in andere opzichten aanwijzingen merkbaar zijn, dat de royale hand weer op komst is. En waar het streven nog steeds moet zijn naar wijziging en verlaging van ons belastingstelsel, daar is het juist zaak de grootst mogelijke zuinigheid toe te passen. De *Deli Crt.* zal den Ondernemersraad gaarne ontmoeten op den weg die tot bezuiniging adviseert en die de aandacht vestigt op elke verspilliing van schatkistgelden.

Een stelsel ontworpen. De samenstelling der Gemeenteraden.

De heer *Kerkkamp,* lid van den Volksraad, neemt aan dat de Regeering een samenstelling van den Volksraad wenscht van 20 Nederlanders, 35 Inlanders en 5 uitheemschen. Van andere zijde is bericht dat de Regeering voorstelt: 25 Nederlanders, 30 Inlanders en 5 uitheemschen (*De Loc.* 25 Apr. blz. 4). De heer Kerkkamp acht de behandeling hiervan voorbarig. Er zullen ook andere wijzigingen noodig zijn — schrijft hij — en een partieele herziening is daarom ongewenscht. Willen de verschillende volken en volksgroepen in hun voor-

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

APOTHEEK EN DROGIST

J. van Buuren, Kanaalweg 53, Den Haag.
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ARTSEN

Dr. F. H. G. van Loon, 2e Sweelinckstraat 166, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
C. Sleyffers, Pr. Hendrikstraat 123, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

Alg. Haagsche Effectenhandel, Bezuidenhout, Den Haag.
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BEHANGERIJEN EN STOFFEERDERIJEN

J. Bosman, Heerenstraat 35, Rijswijk.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKBINDERIJEN

H. Molier, Houtmarkt 28, Den Haag.

BOEKDRUKKERIJEN

T. C. B. ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.
Woningbureau Wöhrmann, Nieuwstraat 14, Baarn.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN

Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

naamste schakeeringen vertegenwoordiging vinden in den Volksraad, dan is een belangrijke vermeerdering van het aantal inheemsche leden onvermijdelijk, die echter vasthoudt aan de verhouding 6—5—1 voor resp. Inlandsche, Nederlandsche en uitheemsche leden, en ten slotte komt tot dit staatje:

Kieskringen.	Nederlanders.	Inheemschen.	Uitheemschen
Java	15	18	3
Sumatra	9	10	2
Borneo	3	3	1
Celebes	3	5	
Molukken ...	3	4	1
Kl. Soenda E.	2	2	

Dat is een Volksraad van 84 leden, waarvan 35 Nederlanders, 42 Inlanders en 7 uitheemschen. Schr. wil het kiesrecht, met afschaffing van het gesplitst kiezerscorps, regelen als voor de gemeenteraden, met correctie voor het numeriek overwicht der Inl. kiezers door benoeming van Nederlandsche leden, zoo noodig ook van andere. Wordt de splitsing gehandhaafd, dan wil schr. hoogstens 19 van de 84 leden doen benoemen. Een aanvullende verkiezing in beperkten kring, zou echter, naar schr. oordeelt, mogelijk kunnen maken dat het gevaarlijke benoemingsrecht voor goed kon verdwijnen uit het Indisch staatsrecht.

Ook de „Indische Courant" (*De Loc.* 25 Apr. blz. 16) zou uitbreiding van het aantal *Inlandsche zetels in Gemeenteraden* betreuren. Dat ook deze les begrepen zal worden — aldus het blad — valt helaas niet aan te nemen. Nog voordat de Locale Raden van den Volksraad zijn losgemaakt — en daar moet 't heen! — komt de Regeering met het plan om de Inlandsche groep een grooter aantal zetels in de Gemeenteraden te verzekeren. Wat daar het gevolg van zal zijn, is gemakkelijk te raden. Is het I. E. V. al niet in staat om zich een behoorlijk quantum stemmen te verzekeren zonder aan de kwaliteit afbreuk te doen — de Inlandsche groepen zullen, zoo zij een meerderheid verkrijgen, nagenoeg geheel en al op kwaliteit hebben te steunen. Het aantal intellectueelen onder hen is bij lange na niet voldoende om iederen Gemeenteraad te geven wat hem rechtens toekomt. En dan krijgen we straks, zoo de Regeering haar plan niet laat varen, de stemmachine, instede van den onderlegden en voor zijn taak berekenden vertegenwoordiger, op het gemeentelijk kussen. Waar we dan naar toe gaan, mag de Hemel weten. Wij weten 't niet. De meeste Gemeenteraden laboreeren reeds thans aan een tekort aan leidende figuren, met 't gevolg, dat de ingezetene telkens voor nieuwe, noodelooze en peperdure verrassingen wordt geplaatst. Gaat de kwaliteit geheel tenonder in het verlangen naar kwantiteit, dan zal het hek eerst recht van den dam zijn en het eene experiment het andere op den voet volgen. De Regeering make *voor den Inlandschen Volksraadskiezer* ruimer baan — het is nuttig en noodig — maar zij trachte dit doel niet te bereiken ten koste van de gemeentenaren, die recht hebben op een vertegenwoordiging, welke kwaliteit boven kwantiteit stelt en haar taak vervult, los van de partijpolitiek.

De Loc. van 14 Apr. (blz. 4) wijst op het „Darmo"-geval te Soerabaja, *De Sum. Post* van 6 Mei op een rede van den Heer J. J. G. E. Rückert over „De Indische gemeenten" (3de bl.) en op hetgeen te Semarang door Boedi Octomo gezegd werd over „Kampong en Gemeente" (2de bl.).

Batavia—Bandoeng in rechte lijn.

Men heeft bij het ontwerpen der Staatsspoorweglijn in de Preanger in de jaren vóór 1900 de zeer groote ontwikkelingsgang van het verkeer niet kunnen voorzien. Wie niet de thans door spoorlijnen doorsneden streken der Preanger van die tijden heeft gekend in hun rustieke, onbewogen, landelijke, van eeuwen her niet door verkeer beroerde droomerigheid en rust, die kan het zich niet indenken, dat de metamorfose nog slechts van zoo recenten datum is. Daarom was het toen ook logisch, dat men bij de nieuwe verbinding Bandoeng-Batavia nog aan geen rechte lijn dacht, maar uitsluitend aan de voor de hand liggende 82 K.M. lange verbinding Padalarang-Krawang, zij het ook, dat men daardoor een viervoudig-gebroken lijn verkreeg. Men was daarmede een belangrijk eind verder gekomen; men kon tevreden zijn en het publiek was ook tevreden. Thans beziet het *Bat. Nwsbl.* (26 t/m 29 Apr.) deze gebroken lijn opnieuw, en wel in het licht der moderne eischen en in verband met het ontwikkelingspeil der beide

eindpunten, en gaat de mogelijkheid na der rech[te] verbinding. Het ontwerp in rechte lijn passeert de Tji Somang nabij hare monding in de Tji Tar[oem] niet ver beneden de bestaande spoorbrug, d[…] richt zich daarna in algemeenen zin op Kanda[ng]sapi, alwaar de Tji Taroem wordt gesneden, Teg[al]waroe, Pangkalan en Tjibaroesa, daarmede [de] Tegalwaroe- en Michiel-Arnoldslanden uit h[un] isolement verlossende en in directe verbinding m[et] Batavia en Bandoeng brengende. Ook wordt de [thans] nog geïsoleerde rijk bevolkte vallei van Tjikalo[ng] koelon, liggende bezuiden Tjiandjoer, doch daa[r]van door gebergte gescheiden, veel dichter b[ij] Batavia gebracht. Thans gaat het verkeer ov[er] Tjiandjoer-Buitenzorg. De spoorlengte alleen re[eds] over de hier voorgestelde lijn zou 50 K.M. kor[ter] zijn. Het zou mogelijk kunnen zijn, dat een a[an]sluiting op Tjipamingkis, Tjileungei en Kl[a]noenggal, waaraan een lichte ombuiging naar [het] Zuid is verbonden, uit economisch oogpunt pref[e]rabel zou blijken, dan wel uit technisch oogpunt om de moerassen der Boven-Bekassi of Sen[…] rivier te ontwijken. Er zijn plannen aanhangig voor de verleening eener tramwegconcessie, een landelijke lijn, loopende van de Michiel Arnolds[…]landen (Tjibaroesa) naar Mr. Cornelis. De parti[…]culiere landelijke lijn zelve zou voor het groot[…]keer Batavia-Bandoeng van geen waarde zijn, o[mdat] dat zij op geheel andere beginselen dan voor [het] snelverkeer zou zijn gebouwd. Zelfs het tracé [zou] allicht afwijken. Het *B. N.* acht het een zaak v[an] groot Gouvernementeel-, Provinciaal- en algeme[en] belang om op de consequenties eener eventue[le] concessieverleening de aandacht te vestigen.

De Landvoogd te Bandoeng. Sterrenwacht.

Bij het bezoek aan Bandoeng (*Java-Bode*, 27 [en] 28 Apr.) bezichtigde de Gouverneur-Generaal h[et] blinden-instituut, de kininefabriek, de sterrenwacht, Malabar-Radio, het waterkrachtstation Pengalengan en het militair vliegveld Andir. Tevens nam Z. Exc. de Bandoengsche kampongtoestanden [in] oogenschouw. Bij het bezoek aan het water[…] Samadjan werden plannen ontwikkeld voor [de] electrificatie van de laagvlakte van Batavia, w[aar]voor *f* 800.000 op de suppletoire begrooting wor[dt] aangevraagd.

De sterrewacht te Lembang is goeddeels e[en] stichting van den heer *Bosscha*. De groote kijker hoopt men in het najaar van Zeiss (Jena) te kr[ij]gen; het gebouw staat reeds kant en klaar om h[et] kostbare instrument te ontvangen. Met de tha[ns] in gebruik zijnde zes kijkers worden hoofdzakelijk waarnemingen gedaan van dubbelsterren en v[an] veranderlijke sterren, waarvan vele nieuwe o[nt]dekt zijn. Wijlen de heer *Klein* te Garoet legateerde *f* 170.000 ten behoeve van de exploitatie van [de] sterrenwacht.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Onze Portugeesche buren in Indië [1].

Wij hooren hier nooit iets van het Portugeesche deel van het eiland Timor, dat zoo broederlijk grenst aan het Nederlandsche gebied en juist op [de] grens wordt bewoond door brutale paardendieven en moordenaars, die ons steeds veel last bezorg[en]. De gebieden Ailala en Lakmaras vormden dest[ijds] voor onze autoriteiten hinderlijke streken, w[aar] steeds moest worden gepatrouilleerd.

Maar overigens bespeuren wij ook in Indië w[ei]nig van het niet belangrijke enclave; de betrekkingen tusschen Timor Koepang, waar onze resident zetelt, en Timor Dilly, waar in een ietwat scha[mel] paleis de Portugeesche gouverneur resideert, [zijn] en blijven tegenwoordig van vriendschappelijken aard.

Die hidalgo-achtige gouverneurs, van wie de Por[]tugeesche kolonie er minstens drie per jaar v[er]slijt, munten uit door sierlijke uniformen en [een] voorliefde voor een vacantie-uitstapje naar Batavia. Een hunner heb ik heel goed gekend. Dom Migu[el] de Castra Cabral, die luitenant was der artillerie en met eenige batterijen, door muilezels getor[st] kanonnen, aan het front in Noord-Frankrijk e[en] deel van den oorlog had medegemaakt. Fier kon h[ij] gewagen van... „het Portugeesche expeditieleger" [en] dan rinkelden zijn ridderorden, die even talrijk wa[]ren als zijn titels en voornamen. Maar overigens was het een vreedzaam soldaat en een bekwaam

1) We ontleenen dit typische stukje via het *Ned. Zee*[]*wezen* aan het *Alg. Handelsbl.*

...man. Ik waardeerde zijn portwijn — welke no... drank mijn vriend uit zijn vaderland liet ko... en waarvan eenige kisten hem op reis steeds ...zelden — meer dan zijn tè lichtblauwen wa...rok, maar het meest apprecieerde ik zijn ver...en.

...an het tractement bijv. dat te zelden afkwam! ...aar aan een dergelijk financieel noodlot went een ...niaal gouverneur, wiens wieg te Lissabon ...nd, heel spoedig.

Hij drijft een bloeienden koffiehandel, op gouver...ents-grond, met in heerendienst werkende ar...ers, in gouvernements-tijd en vaart er wel bij. ...e verkoop van de onwaarschijnlijk groote hoe...eden, nooit gebruikte postzegels der kolonie ...verzamelaars leverde ook heel wat op. Dus ...n de gouverneurs ondanks alles onbekom... Hinderlijk waren alleen de talrijke en drin... missives der Buitenzorgsche regeering om... bisbilles aan de grens en diefstallen ten na... van Nederlandsche onderdanen. Maar die zou ...volger wel beantwoorden......

...core un porto, monsieur! Vous savez: Lis... est assez loin d'ici!"

...glimlachend luidde de steeds terugkeerende ...k: „Ik weet het, Excellentie." En dan dacht ...n de compagnie Amboineesen, die in 1911 op ...itie naar Portugeesch Timor was getrokken, ...chte geweren en heusche mitrailleurs, welke ...de Doms dermate had verschrikt, dat Neder... later hoffelijkshalve van dergelijke kracht...regelen had afgezien. Ze waren ook niet meer ...g. Portugeesch Timor moet nu een model...ling zijn, deugdelijk bestuurd en geenszins ...lijdend......

Joannes Benedictus van Heutsz.

...j gelegenheid van de plechtige bijzetting van ...stoffelijk overschot van wijlen Generaal van ...tsz op 9 dezer is een speciale aflevering van „Hollandsche Revue" (onder redactie van Jo... Koning) gewijd aan het leven en werken van ...n grooten Nederlander. Behalve een „karakter...ets" bevat deze, met interessante foto's geïllus...de aflevering, o.a. bijdragen van H. Exc. J. C. ...ngsberger, M. W. F. Treub, H. Colijn, A. W. ...lenburg, H. N. A. Swart, C. J. Snijders, F. de ...en S. A. Drijber en verder van verschillende ...aanstaande figuren uit de koloniaal militaire, ...lieke en economische kringen.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

...e zeer fraai geïll. afl. van deze maand brengt ...korte bijdrage van Dr. F. W. T. Hunger over ...sch-klapperboomen", d.z. zeldzaam voorkomen... boomen, waarvan de bladeren niet uiteenge...urde bladschijven vertoonen. Bij de Inland...e bevolking staan zulke bizarre boomen in een ...van heiligheid en worden daarnaar behan... — Mr. G. J. Huyser geeft eene bijdrage tot de ...nis der Batakplastiek, welke voornamelijk han... over de typisch bewerkte tooverstaven en de ...erbeeldjes welke op deze en andere voorwerpen ...komen, veelal als versiering.

Oedaya.

...houd van het Juni-Nr. Titelplaat: Bergland... op Oost-Java. — Vreemde invloeden en in...ke kracht, door Noto Soeroto. — De Chinee...en het N.-I. Verbond van J. O., door Tan Eng ... — Open brief van Th. B. van Lelyveld (over ...standpunt van een modern-Javaanschen dans...enaar) aan Raden Mas Jodjana, met ant...rd van laatstgenoemde. — Gedachten van Ra...ranath Tagore, bewerkt door Noto Soeroto. — ...t is Westersch, wat Oostersch, door H. Schultz. Verder o.m. een in het Maleisch geschreven arti... van S. Soetan Melajoe over de Kon. Paketvaart... — Ook deze afl. bevat wederom belangwek...de afbeeldingen.

De Indische Mercuur.

No. 22 (1 Juni). Semarang als zeehaven, door J. Geesink (naar aanleiding van het rapport van ...Inter-departementale commissie voor het zee...en-vraagstuk Semarang). — De cultures ter ...tkust van Sumatra. — In- en uitvoer van Ne...landsch-Indië. — Kultuurberichten. — Kleine Mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele ...richten en verslagen, zoomede de overige weke...sche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van ...t Koloniaal Instituut geeft een opgave van recen... literatuur over cacao, kina, koffie, suiker, tabak, ...

Landbouw. Tijdschrift der Vereeniging van Landbouwconsulenten in N.-I.

Uit den inhoud van jaarg. II, No. 10 (April '27). Watermetingen bij padi gadoe en polowidjo in de res. Soerabaja, Oostmoesson in 1923—1925, door G. J. Vink en Dr. W. A. Horst. — Onderschrift bij het artikel over watermetingen in de res. Soerabaja, door ir. E. de Vries. — Waterverdeeling, waterbehoefte, veldwadoeks, door J. Th. Metzelaar. — De landbouw op de Philippijnen, door M. B. Smits. — Boekbespreking.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Afl. 4 van deel 125 bevat een advies van Mr. H. M. Meertens en Mr. J. van Kan (uitgebracht aan de Weeskamer te Batavia) getiteld: Heeft eene in Ned.-Indië uitgesproken faillietverklaring rechtsgevolgen in Nederland? — v. G. somt eenige feiten op welke een overzicht geven van hetgeen door den Volkenbond en zijn organen in het jaar 1926 is verricht. — Mr. Soeparto wijdt eenige waardeerende woorden aan de nagedachtenis van R. P. Pawitro Hadinoto, in leven ondervoorzitter van den Landraad te Kediri. „Met Pawitro is heengegaan een man van groote bekwaamheid en uitmuntende karaktereigenschappen. Javaan in zijn voelen en denken, had hij steeds een open oog en waardeering voor het goede van de Westersche beschaving. Het Javaansche volk verliest in hem een overtuigd nationalist in den besten zin van het woord, de Regeering een loyaal, bekwaam en intrège ambtenaar, het rechtskundige corps zijn ster, zijn vrouw en kind...... alles."

De Periskoop.

Door een en ander uit den inhoud van de jongste Nrs. mede te deelen, vestigen we nogmaals met ingenomenheid de aandacht op dit Surinaamsche weekblad van algemeene strekking. No. 130 (van 30 April) bevat een Caraïbische legende, medegedeeld door A. P. Penard: De oorzaak van het uitsterven onzer Indianen of het ontstaan der bekoringsknollen. — No. 131 (op Oranje-kleurig papier gedrukt) is grootendeels gewijd aan Prinses Juliana. — No. 132 brengt de geschiedenis van de Hendrikschool te Paramaribo, welke 40 jaar geleden op initiatief van Dr. H. D. Benjamins (toen ter tijde inspecteur van het onderwijs in Suriname) werd gesticht. — Verder weder een door A. P. Penard medegedeelde Caraïbische legende: De overtreding van de Couvade (mannenkraambed)-wet of het ontstaan der palmen in Suriname. — Dan nog o.m. een In Memoriam J. N. Helstone, overl. 24 April j.l., in wien „Suriname een zijner beste zonen op het gebied der toonkunst" verliest.

De Indische Verlofganger.

De hr. A. Weruméus Buning geeft in het Nr. van 3 Juni een historische schets, getiteld: De „vorsten-ruzie" op Java in den heel ouden tijd. Onder „heel ouden tijd" verstaat schr. de zeventiende eeuw; hij doet een boekje open van Sultan Amangkoe Rat van Mataram, die om zijn wreedheid buitengewoon berucht is. — De hr. Fr. Oudschans Dentz vestigt de aandacht op de Linschoten-uitgaaf: De eerste Transatlantische stoomvaart in 1827, bewerkt door G. W. van Nouhuys, waaraan de hr. S. P. l'Honoré Naber reeds eerder in het K. W. eene bespreking wijdde. — Een kijkje in Buitenzorg en het gouvernementshotel in 1833—1835 is de titel eener bijdrage van Mevr. C. Vis—Janssen van Raay. — Verder bevat genoemd Nr. weder een stukje „Indische curiosa", waarin P. B. schrijft over staande koperen olielampen uit verschillende deelen van den Archipel, welke langzamerhand in onbruik geraken tengevolge van de doordringing tot in de binnenlanden van petroleum en gasoline.

Zendingsperiodieken.

De Macedoniër. Mei '27. Gedachtenisrede gehouden te Pajeti, op den 1en Febr. 1927, bij gelegenheid van het 25-jarig jubileum der zending op Soemba, door J. P. Colenbrander. — De beteekenis van den naam (bij primitieven), door P. J. Lambooy. — Dr. Mott in Parkzicht te Amsterdam, door D. Pol. — Van mijn Uitkijk, door D. Pol.

Berichte der Rheinischen Missions-Gesellschaft. 1927, Nr. 5. 25 Jahre Mentawei-Mission, von Miss Börger. — Eine wertvolle Erkundungsfahrt nach der Insel Sipora (Mentawei).

De Banier. Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batak-

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. J. L. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

J. Audier, Achterom 68, Den Haag.
Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Haagsche Schoolvereeniging, Nassaulaan 26, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KLEERMAKERS

C. H. Ernens, Valeriusstraat, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MAKELAARS

W. Dop, Sweelinckstraat 72, Den Haag.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

kers (vervolg), door J. H. Hemmers (zie ook het Nr. van 21 April).

St.-Claverbond. Juni '27. De oprichting der Hollandsch-Indische school te Solo (met ill.). — Het Missiewerk der religieuzen Ursulinen te Madioen, door Mère Hildegarde (met ill.).

* * *

De uitvoerhandel der Buitengewesten gedurende 1924, '25 en '26. (Korte Berichten, 14 April '27).

De bescherming van de suikerindustrie in verschillende landen, door Mr. J. H. van Hasselt. (Handelsberichten, 19 April '27).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers No. 17 en 18, 23 en 30 April '27. (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden).

Tabak-Maatschappij Arendsburg 1877—1927. Met afbeeldingen (Eigen Haard, 21 Mei '27).

De economische toestand van Suriname (ontleend aan mededeelingen van Mr. Dr. C. Fr. Schoch in het jongste jaarverslag van de Surinaamsche Bank). (In- en Uitvoer, 23 Mei '27).

Summary of the geological nature of the isle of Borneo, from an economical point of view, by C. W. A. F. 't Hoen. With map (Econ. Intelligence, 1927, No. 4, bl. 25) .

The quest for the dragon of Komodo (Varanus komodiensis). (Nat. History, 27, I (1927), bl. 3). [Verslag van de Amerikaansche expeditie naar het eiland Komodo, fraai geïll.]

The Ramayana in Indonesia, by J. Kats. (Bull. of the School of Oriental Studies. IV, 3 (1927).

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het eerste kwartaal van 1927. — De rechtstreeksche handel van Duitschland met Ned.-Indië gedurende de eerste drie kwartalen van 1926 (Korte Berichten, 29 April '27).

Suriname.

Op Dinsdag 10 Mei heeft Gouverneur mr. baron van Heemstra de Koloniale Staten met een belangrijke redevoering geopend.

Als gebruikelijk gaf de Gouverneur eerst een terugblik op den algemeenen toestand in het afgeloopen jaar, daarbij de maatregelen besprekende die genomen waren om de klein-landbouwers, die van de groote droogte geleden hadden te gemoet te komen.

Met betrekking tot de cultures heeft de langdurige droogte een belangrijk verlies aan product en een verschuiving van de oogsten ten gevolge gehad, al mag met dankbaarheid worden verkaard, dat de plantages veel minder hebben geleden, dan aanvankelijk werd verwacht. Schijnt de cacao althans voorloopig, uit Suriname te verdwijnen, de Liberia-koffie welker uitvoercijfer weinig verschilde van dat in de vijf vorige jaren, mocht haar plaats op de wereldmarkt behouden. De selectie van superieure koffietypen wordt op prijs gesteld, zooals blijkt uit het bestellen door de planters van 40.000 veredelde koffieplantjes uit den cultuurtuin, welke nog in dit jaar zullen worden afgeleverd. De rijstcultuur had in het afgeloopen jaar ernstig te lijden onder een wantsenplaag, welke belangrijke schade veroorzaakte. Niettemin was de productie grooter dan ooit te voren en wel 21.500 ton.

Over de vraag of Suriname ooit een rijst-exporteerend land zal kunnen worden, bestaat verschil van meening. Vaststaat, dat invoer van dit voedingsmiddel thans kan komen te vervallen....

Onze katoencultuur is in opkomst. Vergeleken bij den uitvoer in 1830 en 1840, toen de maximum hoeveelheid ad 1000 ton werd bereikt, is de productie thans nog zeer gering te noemen. Toch hebben de katoenplantages in Nickerie, Saramacca en Constantia in 1926 weder 22 ton voortgebracht, en indien de verwachtingen voor 1927 worden vervuld, zal er in dit jaar plm. 60 ton lintkatoen kunnen worden uitgevoerd. In elk geval worden de katoengronden in Nickerie met 233 H.A. en op Constantia met 62 H.A. uitgebreid.

Naast hetgeen het Landbouw-proefstation op initiatief van uw college ten aanzien van cacao zal verrichten, worden nu reeds vermeld de culturen ten behoeve van den kleinlandbouw, van roselle, pinda en boonen. Mocht de uitkomst van het aanplanten van vezelstoffen gunstig blijken, dan is het oprichten van bedrijven tot het vervaardigen van zakken te verwachten. De nieuwe pinda-soort uit Java, welke thans in den cultuurtuin wordt vermenigvuldigd, blijkt belangrijk voordeeliger te zijn dan de tot nog toe gekweekte variëteit. Gegeven het feit, dat nog jaarlijks voor een waarde van ongeveer *f* 50.000 aan pinda in Suriname wordt ingevoerd, zal er thans naar gestreefd worden dit product in eigen land voort te brengen. Eveneens wordt de cultuur van boonen op ruimer schaal beproefd, waarvan jaarlijks een invoer tot een bedrag van plm. *f* 35.000.— plaats vindt.

Dr. J. Ph. Pfeiffer, deskundige van de Commissie van Advies en Onderzoek inzake Surinaamsche Houtsoorten, is ten vorige njare te mijner beschikking gesteld, teneinde te bestudeeren, welke maatregelen van bestuurswege kunnen worden getroffen om de exploitatie en den export van hout te bevorderen.

Het eerlang te verwachten rapport zal een leiddraad kunnen vormen voor het vaststellen van eene verordening voor het boschwezen. Wat verder de exploitatie onzer bosschen betreft, zij vermeld, dat de balataprijzen niet geruststellend zijn, terwijl daartegenover het nog jeugdig rozenhout-bedrijf aan de Marowijne hoop geeft voor de toekomst.

De verkoop van het Guyana Goud Placer heeft eene nieuwe aera met betrekking tot ijzererts-ontginning in te luiden. Het arbeidsveld van de Surinaamsche Bauxite Maatschappij, waarop zeer velen een goed bestaan vinden, breidt zich gestadig uit. Daarnaast is ook een nieuwe bauxiet-onderneming aan de Para in werking getreden.

Dit deel zijner rede eindigde de Gouverneur met een herinnering aan den zwaren tocht naar het Wilhelminagebergte en hij bracht een hulde aan die dappere mannen, wier energieke arbeid ongetwijfeld vruchten zal dragen.

Daarna vervolgde de Gouverneur:

Ongaarne zou ik deze openingsrede, welke zich tot hiertoe heeft bepaald tot eene opsomming van feiten en gebeurtenissen, willen besluiten, zonder met groote dankbaarheid te gewagen van de uitspraak in het Moederlandsche Parlement, betreffende „het opleven van het nationale element ten aanzien van Suriname".

Dit belangrijk verschijnsel, hetwelk wij van deze zijde van den Oceaan met groote vreugde begroeten, beteekent immers, zonder twijfel, dat Nederland zich zijn plicht bewust wordt om dit doel van het grondgebied tot grootere ontwikkeling te brengen.

Meerdere vooraanstaande Nederlanders hebben den houwer opgevat om zich door het welig opgeschoten woud van vooroordeelen en misvattingen een pad te banen, hetwelk leiden kon tot de plaats vanwaar de werkelijkheid klaar en duidelijk was te overzien.

En eenmaal op die plaats gekomen, constateerden men, soms tot eigen verrassing, dat er inderdaad een horizon bestaat, tegen welken zich reëele bestaansmogelijkheden afteekenen.

Wanneer ik — zonder eenszins volledig te kunnen zijn — enkele personen aanwijs, die voor het doen „opleven van het nationaal element" hebben geijverd, noem ik allereerst den heer W. de Cock Buning, die in zijn belangrijk rapport uitgebracht aan de Vereenigde Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland, zijne studie-indrukken over Suriname heeft neergelegd.

Mr. J. H. van Laer en Mr. Dr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff hebben daarna in brochure-vorm en dagblad-artikelen de aandacht van Nederland op dit gebiedsdeel gevestigd.

De meest doeltreffende arbeid in deze is ongetwijfeld verricht door den Ondernemersraad voor Suriname, en ik veroorloof mij van deze plaats een eeresaluut te brengen aan den Voorzitter en het Secretariaat van dien Raad voor den zeer bijzonderen steun, welken zij ten behoeve van dit gebiedsdeel aan de Nederlandsche Regeering hebben verleend.

Deze regeering, in den persoon van onzen Suriname zoo zeer sympathiek gezinden minister van Koloniën heeft niet geaarzeld de voorstellen van den Ondernemersraad tot de hare te maken, en zoo is het geschied, dat ons Moederlandsch Parlement reeds voor *dit* jaar beginselen heeft aanvaard, over welker doorvoering wij ons niet genoeg kunnen verheugen. Onder de leuze: „Nu of nooit", werd de weg naar een betere bestaansmogelijkheid voor onzen Groot-Landbouw geopend.

Het valt niet te voorspellen, of het betreden van dezen weg zal geschieden op de wijze zooals men zich die heeft gedacht, maar er zijn redenen om aan te nemen dat, na den gestelden proeftijd van (twee

…en, de slagboom niet meedoogenloos zal neder-…en.

Reeds thans zijn de koffievelden met 314 H.A. uitgebreid en zijn meerdere uitbreidingen in overweging.

Voor het oprichten van een nieuw suikerbedrijf worden in Nederland voorbereidingen getroffen.

Ook van Duitsche en Engelsche zijde is zakelijke belangstelling in cultures getoond, welke de overweging overwaard zijn, en zoo begint dan eindelijk het kapitaal het zoolang gemeden Suriname in een ruimeren gezichtshoek te bezien.

Het geluk van een land berust niet alleen op materieele voordeelen, daartoe is meer noodig.

Maar, door een kapitaalkrachtige Grootindustrie, welke invloed in alle lagen der samenleving inwerkt, kan ook het cultureel en economisch heil van een volk worden bevorderd.

Indien wij inderdaad aan den vooravond staan van eene werkelijke opleving, — onze laatste begrooting bewijst onmiskenbaar, dat het doode punt overschreden is — dan, meer dan ooit tevoren, is het zaak, dat eene innige samenwerking onzen gemeenschappelijken arbeid leide.

Dan worde, eens voor goed, het velum weggeschoven, hetwelk maar al te vaak Nederlanders en Surinamers gescheiden houdt.

Dan trachtte men van beide zijden het persoonlijk element geheel te elimineeren, wanneer het …lijk belang naar voren treedt.

Dan geve men, zoolang het werkelijk motief van een handeling niet algeheel is blootgelegd en objectieve beoordeeling kan plaats vinden, geenerlei …sel aan wantrouwen of achterdocht.

Indien alzoo de wil tot samenwerking tusschen …uur en bevolking zich, in onderling vertrouwen, weet te ontwortelen aan oude, deels historisch verklaarbare, vooroordeelen, dan, maar ook eerst dan, kan op ons het dichterwoord van toepassing zijn:

„Wij zijn een eenig volk, een volk van broeders".

Moge in het komend zittingjaar Gods onmisbare zegen op zoodanige samenwerking rusten.

Hiermede verklaar ik, in Naam der Koningin, de vergadering der Koloniale Staten geopend.

* * *

Zooals „De West" mededeelt, weerklonk op de publieke tribunes een spontaan applaus toen de Gouverneur een beroep deed op de samenwerking tusschen Nederlanders en Surinamers.

* * *

Bij besluit van den gourverneur d.d. 14 April is bepaald, dat de volgende geneesmiddelen, welke ingevoerd worden ter bestrijding van volksziekten, vrijgesteld zijn van invoerrecht: Antileprol, …ne, koepokstof, euchinine, chaulmoogra olie, chenopodi-olie, salversan, thymol en vaccinaties tegen typhus, enzoovoorts.

Ook middelen ter bestrijding van muskieten zijn vrijgesteld van invoerrecht, als flit, kaarsjes en dergelijke.

* * *

Aan den heer M. Spruyt is vergunning verleend tot onderzoek naar geschiktheid voor landbouw in te stellen op een terrein van 300.000 H.A. tusschen Suriname en de Marowijne.

* * *

Men seint uit Nickerie aan „De West" van 13 Mei, dat daar thans ook in de Voorstraat te Nieuw Nickerie een sterk naar petroleum riekende vloeistof is ontdekt.

* * *

Van „*De Periskoop, Algemeen Weekblad voor Suriname*" is op 30 April een prinsesse-nummer op oranje papier verschenen, waarin ook opgenomen een Oranjelied in het Negerengelsch.

* * *

Eenigen tijd geleden maakte de N.R.Ct. melding van de gevangenneming van den gepensionneerden kapitein-luitenant ter zee bij de Engelsche marine Mayers. Hij werd n.l. verdacht van spionnage.

De moeder van Mayers was een Surinaamsche, de vader een inwoner van Britsch Guiana. Na den dood zijner ouders kwamen de kinderen bij familie in Suriname, waar zij de Hendrikschool bezochten.

Ter wille van zijne oud-schoolkameraden in Suriname nemen wij uit de N.R.Ct. van 31 Mei, Avondblad D het volgende over:

„In het vonnis dat de Lord-opperrechter te Londen, zooals reeds gemeld is, in de zaak van Mayers, den gepensionneerden kapitein-luitenant ter zee, geveld heeft, verklaarde hij nog: „Ik kan geen oogenblik denken dat de gezworenen, op grond van de stukken, tot de conclusie zouden kunnen komen dat gij, doende wat gij deedt, eenigszins van plan bent geweest, om de veiligheid of de belangen van den staat afbreuk te doen.

„Gij hebt hoogst merkwaardige getuigschriften, niet alleen ten aanzien van uw technische bekwaamheden, maar ook wat uw karakter betreft, en ik wil geen oogenblik onderstellen dat gij door de stukken in uw bezit te houden, die voor zulk een groot deel uw eigen werk waren, eenig doel hadt om de belangen of veiligheid van den staat te schaden.

„Integendeel, ik geloof dat het heel duidelijk is dat, toen gij uit regeeringsdienst in den dienst van de firma Vickers bent overgegaan, gij eenvoudig, teneinde daar uw bekwame werk in verband met de verbetering en den bouw van duikbooten te kunnen voortzetten, die documenten mee hebt genomen, zooals iemand zijn aanteekenboeken meeneemt, omdat gij zoo goed mogelijk voor uw taak berekend wilde zijn, die gij ter hand hebt genomen op aandringen en onder auspiciën van de hooge marine-autoriteiten.

„Ongetwijfeld gebeurt het dikwijls dat iemand die een officieele betrekking verlaat, stukken in zijn bezit heeft en meeneemt, die eigenlijk het eigendom van de regeering zijn, ofschoon hij de man is die ze hoofdzakelijk heeft opgesteld.

„Natuurlijk moet hij ze teruggeven en een zeer nauwgezet man zal ze teruggeven. Ongetwijfeld hebt gij een ernstige vergissing begaan door niet precies mee te deelen wat er gebeurd was toen de zaak ter uwer kennis gebracht werd.

„Ik zal u de verplichting opleggen om voor het gerecht te verschijnen, als gij gedagvaard wordt, wat beteekent dat gij, zoo gij doet wat gij moet doen, nooit meer iets van deze zaak zult hooren."

Mayers zeide daarop: „Ik ben u ten zeerste verplicht, mylord."

Curaçao.

Koninklijke belangstelling.

Men heeft wel eens in twijfel getrokken Curaçao's gehechtheid aan het moederland, maar ook de zwartgalligste beoordeelaar heeft recht doen wedervaren aan de liefde van den Curaçaoënaar voor de „reina hollandees", ook zijn koningin. Op dat warme gevoel, jaarlijks vertolkt in de telegrafische gelukwenschen bij verjaardagen van de leden van het koninklijk huis en ook in anderen vorm op menigen nationalen feestdag, heeft het eerste koninklijke woord, op Curaçao gehoord, antwoord gegeven. Dat was fijn gevoeld en het kan slechts betreurd worden dat zoovelen de klanken, die zij opvingen, niet aanstonds hebben kunnen vertolken. Het bestuur zal natuurlijk maatregelen genomen hebben, om de stem der Koningin en der Prinses voor duizenden verstaanbaar te maken en ongetwijfeld zal daartoe ook behoord hebben een onmiddellijke overzetting in de landstaal, waardoor de uitwerking zoo groot mogelijk geweest zal zijn.

Het in het bijzonder voor Curaçao bestemde gedeelte der rede van de Koningin getuigde van belangstelling in het stoffelijk welzijn van ons eilandenrijkje in de West. Aardig was het, dat de noodlijdende bovenwindsche eilanden daarbij uitdrukkelijk genoemd werden. Moge van hoog tot laag op het koninklijk voorbeeld een overgave aan ieders taak met den moed om opgewekt te volharden beloond worden. Dan kan in rustig vertrouwen de uitkomst in Gods hand gelegd worden.

En wat de rede van prinses Juliana betreft — „hoewel ik nog nimmer onze West heb aanschouwd" zeide zij, het geeft hoop voor de toekomst, dat men daar nog eens het voorrecht zal hebben, Haar niet alleen te hooren maar ook te zien.

De „Petroleum" in 1926.

(*Slot*).

„Behalve de bemanning der C. S. M. schepen heeft het arbeiderscijfer nog al geschommeld gedurende 1926. Het gemiddelde aantal arbeiders, dat gedurende 1926 heeft gewerkt is 3626 tegen 2363 in 1925.

Het aantal leden der bemanning van de C. S. M. schepen bleef meer constant. Het gemiddelde bedroeg 592 vergeleken met 482 in 1925.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

MUZIEKHANDELAREN

Muziekhandel Dajos Bela, Fred. Hendriklaan 190, Den Haag.
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

Focke en Meltzer, Hoogstraat 5, Den Haag.
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDEL

Max Pool, Korte Poten 25, Den Haag.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

REISBUREAUX

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RIJWIELHANDELAREN

P. Nassenstein, Bachmanstraat 42, Den Haag.
J. F. Vrolijk, W. de Withstraat 68, Den Haag.

SCHOENMAKERS

A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

STAALWAREN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMVAARTLIJNEN

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

TANDARTSEN

Alg. Haagsch Inst. voor Tandheelkunde, Piet Heinstraat 2, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERZEKERINGEN

's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

P. de Haan, Looierslaan 2, Voorburg—Veur.

ZANG

Mevrouw Alma, 2e Sweelinckstr. 185, Den Haag.

Het aantal employé's, werkzaam bij de C. P. I. M. en C. S. M., bedroeg ult. 1926 resp. 211 en 219 tegen 137 en 200 ult. 1925.

Gedurende de maanden September t/m December 1926 werd gemiddeld *per maand* uitgegeven voor:

Salarissen employé's	*f* 102.000.—
Maandgelders	„ 22.000.—

In dezelfde periode werd *per week* gemiddeld uitgegeven aan arbeidsloonen *f* 100.450.—.

De nieuwe electrische centrale werd in bedrijf gebracht ult. April.

Het droogdok voor de Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij arriveerde op 22 Juli en werd 14 September in gebruik genomen.

Sedert zijn er 16 schepen in opgenomen geweest om de noodige reparaties uit te voeren.

De bestaande pomp- en compressorhuizen en het aantal pijpleidingen werden uitgebreid in verband met grootere te verpompen hoeveelheden olie en water.

Op het eiland Negropont werden gedurende 1926 gebouwd:
2 houten 1-gezins-woningen,
8 houten vrijgezellen-woningen,
1 blok van 7 dubbele steenen huizen (elk huis voor 2 gezinnen),
1 blok van 13 dubbele steenen huizen (elk huis voor 2 gezinnen), waarvan 5 zijn voltooid, terwijl de rest nog in aanbouw is.

Verder was nog in aanbouw 1 steenen huis voor 1 gezin.

Het logeerhuis werd uitgebreid met een gebouw van dezelfde grootte en inrichting voor 20 personen.

Verder werd gebouwd een winkel voor den verkoop van levensmiddelen."

Curaçaosche Handel Maatschappij.

Aan het verslag over 1926 ontleent het *Algemeen Handelsblad* het volgende:

Over het algemeen geven de zaken van het hoofdkantoor weder reden tot tevredenheid.

Verreweg het grootste deel van de op de balans voorkomende vorderingen werd inmiddels geïnd, terwijl de nog hangende posten, na inschrijving van een bedrag wegens dubieuse debiteuren, dat in verhouding tot den omzet onbeteekenend mag heeten, op alleszins veilig te achten basis werden opgevoerd.

Op Curaçao bleef de toestand der haven voor het bedrijf gunstig.

De resultaten van de filialen te Paramaribo en in Venezuela stonden niet achter bij die, welke te vorigen jare werden verkregen.

De zaken echter van het Barranquilla-kantoor ondervonden den nadeeligen invloed van de verkeersstagnatie wegens den lagen waterstand der Magdalenarivier. Niet alleen had deze een maandenlange onderbreking van den afzet in het Columbiaansche binnenland ten gevolge, doch tevens een opeenhooping van de nog gedurende normale omstandigheden bestelde en geïmporteerde goederen. Ongelukkigerwijze trof dit samen met een scherpe daling op de katoen- en manufacturenmarkt, zoodat behalve het door onvoldoenden verkoop veroorzaakte bedrijfsverlies een belangrijke afschrijving op den inventaris ten laste van onze generale exploitatie-rekening kwam.

Na aftrek van *f* 41.272 voor afschrijving op vaste goederen en meubilair blijft van het netto exploitatie-resultaat van *f* 555.465 voor verdeeling beschikbaar een bedrag van *f* 514.193. Voorgesteld wordt een dividend van 8 % uit te keeren, waarna als onverdeeld dividend zal resteeren *f* 16.741.

Uitbreiding van het postverkeer.

Met 1 Juni l.l. is de gelegenheid geopend tot kwitantiezendingen naar en van Curaçao. Het hoogste bedrag voor elke zending is *f* 500.—.

Na dertig jaar.

Ingediend is een wetsontwerp tot vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over 1924.

De uitgaven hebben bedragen *f* 2.515.092.37½, de ontvangsten *f* 2.619.011; het voordeelig slot bedraagt alzoo *f* 3918.89.

Een bijdrage uit 's Rijks schatkist is derhalve niet noodig geweest.

Van 1867 tot 1882 had Curaçao aan bijdragen uit 's Rijks schatkist noodig *f* 2.023.723.75½, van 1883 tot 1894 nihil, van 1895 tot 1913 *f* 12.560.953.65½.

Uit den Verren Vreemde.

Het Arcos-incident.

De Engelsche regeering had aanwijzingen ge-kregen dat een belangrijk stuk de defensie betref-fende, en onlangs ontvreemd, zijn weg zou hebben gevonden naar het Arcos en het gebouw der Rus-sische handelsdelegatie te Londen. Zij had een ook al reden de bedrijvigheid van die instelling lang wantrouwen. Deze droeg wel een officieel ka-maar behoorde toch niet tot het Russisch gezant-schap en was dus nog niet gedekt door de aan gezantschapsgebouwen toegekende onschendbaar-heid. Een en ander, gevoegd bij de onlangs te Peking gedane ontdekking, waar in een officieele Russische instelling hoogst compromit-tante bescheiden gevonden waren, bracht de Britsche regeering den 12en Mei tot het besluit een inval bij Arcos te doen om er huiszoeking te hou-den. Drie zwaar beladen vrachtauto's met in beslag genomen stukken werden tot nader onderzoek meegenomen. Vele boeken en stukken werden ge-vonden in verborgen kluizen.

Dat er verdachte documenten onder waren bleek al uit het feit dezer verheimelijkte manier van op-bergen en verbergen, doch mede hieruit, dat Moskou de verantwoordelijkheid afweerde door de verklaring, dat er geen waarborg was dat de politie geen stukken onder de gevondene gescho-ven had.

In Rusland was de verontwaardiging groot. Men wilde de wereld persuadeeren dat de handeling in strijd was met de diplomatieke gebruiken, en zoo doende de aandacht afleiden van de vraag, of Rus-land dan geen misbruik had gemaakt van die weerde diplomatieke gebruiken.

Dadelijk werd van Britsche èn van Russische zijde de kans al gesteld van het afbreken der diplo-matieke betrekkingen. En, indachtig dat een ge-gelijke daad meermalen in de geschiedenis inleiding is geweest van een oorlog tusschen twee staten, werd die kans ook nu gesteld.

Het Britsche parlement hechtte zijn goedkeuring aan het besluit der regeering om de diplomatieke betrekkingen en de handelsovereenkomst te ver-breken. In hoofdzaak was dit gegrond op de met zekerheid gestaafde stelselmatige Russische propa-ganda tegen Engeland overal ter wereld en tot in eigen huis, en het misbruik hiertoe gemaakt van de diplomatieke betrekkingen. Chamberlain aan-vaardde als minister van buitenlandsche zaken de verantwoordelijkheid voor dezen politieken stap, maar Baldwin vroeg en droeg die mede als minister-president.

De Canadeesche eerste minister Mackenzie King maakte bekend dat Canada ook de handelsover-eenkomst met Rusland zou opzeggen.

De wn. minister van buitenlandsche zaken te Moskou, Litwinof, sprak er zich over uit, dat hij in de Britsche manier van doen een oorlogsbedrei-ging zag. Er werden dan ook maatregelen getrof-fen, die als 't begin van een mobilisatie van de Russische land- en zeemacht konden worden be-schouwd.

Het zal voor Moskou geen aangename gewaar-wording zijn geweest, dat van alle zijden, behalve de communistische, en uit alle landen goedkeu-rende beoordeelingen van de Londensche maat-regelen vernomen werden.

Had men eerst gedacht dat Engeland den handel met Rusland niet zou kunnen ontberen in de on-gunstige economisch-fiancieele positie waarin het verkeert, vrij spoedig nam de verklaring de boven-hand, dat Rusland voor zijn economisch leven veel meer het Britsche Rijk van noode heeft, dan omge-gekeerd.

Tegenover het oorlogsrumoer van Rusland deed Baldwin de verklaring hooren, dat hij geen oor-logsgevaar zag, hij hoopte en verwachtte dat de nor-lijke handel spoedig zou herleven, waneer de ver-dige maatregelen zouden zijn getroffen in verband met den nieuwen toestand.

De nota 27 Mei door Chamberlain gezonden aan den Sowjet-zaakgelastigde te Londen, Rosegolz, bevatte dan ook o.m. het volgende:

„Z.M.'s regeering, hoewel gedwongen deze stap te doen, wenscht niet in te grijpen in den gewonen loop van de wettigen Engelsch-Russischen handel en zal daarom geen hindernissen opwerpen tegen den werkelijken handel tusschen beide landen. Zij zal geen bezwaar maken tegen voortzetting van de wettige handelsoperaties van de Arcos onder de-zelfde omstandigheden als die, welke toepasselijk

andere handelsorganismen in dit land, en bereid, aan een redelijk aantal Russische ...'s van die maatschappij, wier namen aan ... worden medegedeeld, toe te staan, in dit ... blijven, mits zij zich gedragen volgens de ... des lands en hun activiteit beperken tot den ... handel. Maar Z.M.'s regeering kan het be... alhier niet dulden van een geprivilegiëerd ... dat onder het norm van vreedzaam ... drijven spionage en intriges voert tegen ... land, waarin het is gevestigd.

... slotte heeft Z.M.'s regeering uitgemaakt, dat ... langer de diplomatieke betrekkingen kan ... met een regeering, die zulk een stand ... als onthuld is, veroorlooft en aan... De bestaande betrekkingen tusschen ... regeeringen worden bij dezen geschorst en ... te verzoeken, dat gij uzelf en uw staf uit ... terugtrekt binnen den loop van de vol... dagen.

... Z.M.'s vertegenwoordiger te Moskou last, ... met zijn staf te verlaten, en het zou mij ... doen, als gij uw regeering zoudt willen ... aan hem, aan den heer Preston te ... en aan den heer Paton te Wladiwostok ... faciliteiten te verschaffen voor hun ... en voor dat van hun medewerkers."

... eerst heel boos, schijnt 't toch ver... te vinden, maar wat in te binden.

... teekens wijzen er op (zoo b.v. de tegen...heid van Russen bij de economische con... te Genève) dat het behoefte heeft aan aan... met het Westen, nadat het deze eenigen ... versmaad om zijn kracht naar het Oosten ... De Oost-Aziatische politiek heeft echter ... de daar gezochte resultaten bezorgd, noch ... noch in Britsch-Indië. Turkije en ... schonken aan Moskou ook geen lauwe... steunpenningen. Wat de Russen in Genève ... halen wijst op een verlangen dat nu door ...os-avontuur vertraagd is, maar juist door... niet bevredigd is, en toch blijft bestaan, ... groot dat Moskou zich zal voegen naar ... van Baldwin en Chamberlain: niet vech... herstel van economische samenwerking. ... wijst ook de toon door Rosengolz gelegd in ...heidsverklaring, zooals deze werd weerge... door een telegram in de bladen van 4 Juni. ... den 3en Londen, met de leden der han...gatie, totaal ongeveer 70 personen, hij ver... dat hij Engeland heeft lief gekregen ... zijn verblijf aldaar, heel wat trekken in het ... volkskarakter had hij leeren waardee... banden van vriendschap tusschen beide ... zijn, zeide hij, trouwens niet verbroken, ... van hetgeen gebeurd is, het zou een ...ramp zijn als er zich een gevoel van vijand...ging zetten tusschen twee zoo groote ...

... spreekt een uit een land gezette gezant niet ... vertrek, indien hij geen stellige opdracht ... geest gekregen heeft, en zoo spreekt te ... een uitgewezen Sowjet zaakgelastigde als ... Moskou geen orders daartoe ontvangen ...

... denzelfden dag vertrok ook de Engelsche ...tieke vertegenwoordiger uit Moskou, om ... naar Londen terug te keeren.

...ssische belangen worden in Engeland be... door Duitschland, die van Engeland in ... door de Noorsche regeering.

... opvallende wijze waarop de goede ver...ding tusschen Londen en Parijs juist in ... is en wordt gedemonstreerd, waarbij ...niale klank duidelijk hoorbaar wordt aan... zit ook wat voor de Russen bestemde ... Deze kan, dunkt ons, de vrienden van ...eldvrede aangenaam in de ooren klinken. ...Arcos-les za Moskou wel ietwat wijzer, be...mer, redelijker en vormelijker maken. De ... manier waarop de Sowjet den ontvangen ...vaardde schijnt ook op eenigen inkeer ten ... wijzen. Het oorlogsgevaar, dat men uit het ... gevreesd heeft voor West en Oost, schijnt ... op te lossen in geruststellende verwach... voor de naaste toekomst.

... en „naaste toekomst"! De politiek is ...rassingen, en waar Peking en Londen nog ... wijzen van een zeer actieve, stille propa... hebben ontdekt, behoeft men er niet aan te ... of er wordt in Moskou nog steeds ijverig ... aan de voorbereiding van de bolsjewie... wereldrevolutie.

Het gouden feest van den Kongo.

Te Brussel bereidt men de viering voor der vijftigste verjaring van de ontdekking van den Kongo door Stanley. Op initiatief van den „Cercle africain" wordt een plechtige vergadering georganiseerd in de zaal der Union Coloniale, waar kolonel Liebrecht, eere-secretaris van Staat van den gewezen Kongo-Vrijstaat, een lezing zal houden over de reis van Stanley in 1877 door het onbekende binnenland van Centraal-Afrika. Deze vergadering is gesteld op 17 Juni en zal door koning Albert worden bijgewoond.

Op 1 Juli, verjaardag der stichting van den Kongo-Vrijstaat, zal een bloemenhulde plaats hebben aan den voet van het ruiterstandbeeld van Leopold II en een stoet door de stad trekken.

Verder is ook nog een plechtig Te Deum in de hoofdkerk op het programma gesteld en zal een feestvoorstelling gegeven worden op 15 November, wijlen koning Leopold's feestdag, ten bate van het fonds voor de oprichting van een monument ter herinnering aan de ontdekking van den Kongo. Het monument zou geplaatst worden te Boma, op het in Augustus 1877 door Stanley bereikte punt.

Ingezonden.

Het bijwonen van Algemeene Vergaderingen.

Den Haag, 26 Mei 1927.
Stadhoudersplein 7.

Aan
het Bestuur der Vereeniging Oost en West,
Den Haag.

Uit het „Koloniaal Weekblad" van 25 Mei verneem ik, dat op 11 Juni e.k. de jaarlijksche algemeene vergadering te Amsterdam zal plaats vinden.

Volgens art. 14 der Statuten wordt jaarlijks in Juli of Augustus de gewone algemeene vergadering belegd, terwijl in art. 15 wordt bepaald, dat de afdeelingen in die vergadering worden vertegenwoordigd door afgevaardigden, terwijl niet afgevaardigde leden ook toegang hebben en het recht om aan besprekingen deel te nemen.

In de officieele aankondiging komt niets voor, waaruit blijkt, dat het Hoofdbestuur en de betrokken afdeeling ook andere leden dan afgevaardigden verwacht. Wel wordt in een korte mededeeling elders de aandacht van leden, c.q. begunstigers, gevestigd op de mogelijkheid om het Koloniaal Instituut te Amsterdam te bezichtigen.

Ik meen te moeten betreuren, dat de schijn wordt gewekt, dat de algemeene vergadering een „onderonsje" van de bestuursleden is. Ik bezocht in 1926 de vergadering te Amersfoort en kreeg zeer positief den indruk, dat het bestuur niet gewend is aan belangstelling van leden buiten de besturen en de speciaal ontvangende afdeeling.

Mij komt het in het belang van den bloei van „Oost en West" gewenscht voor, dat daarin verandering wordt gebracht. De leden, die zich tijd en kosten getroosten voor de reis, zullen zeker andere kosten ook gaarne voor eigen rekening nemen. Meerdere aanraking, meerdere propaganda kan daarvan het gevolg zijn.

Tot mijn leedwezen ben ik verhinderd de vergadering op 11 Juni bij te wonen, en daar het bovenstaande mede te deelen. Daarom geef ik Uw bestuur in overweging, daaraan Uw aandacht te schenken. Wellicht deelen meerdere leden mijn meening en is plaatsing als „Ingezonden" in het weekblad de overweging waard.

Onder aanbieding mijner beste wenschen voor den bloei van „Oost en West", waarvan ik vrijwel van het begin af lid was, teeken ik, hoogachtend,

Uw dw. dr.,
R. BIRCKENHAUER.

Naschrift.

Aan den wensch van den geachten inzender om zijn schrijven in het orgaan op te nemen wordt zeer gaarne voldaan, omdat zijne opmerking over de geringe belangstelling van de zijde der leden voor de Algem. vergaderingen inderdaad den juisten stand van zaken weergeeft.

Het voorschrift, dat niet-afgevaardigde leden der vereeniging toegang hebben tot de (Algem.) vergadering en recht om aan de besprekingen deel te nemen, is nu niet en ook vroeger nimmer bij de bekendstelling der agenda vermeld, wijl overbodig, omdat het toch vanzelfsprekend is dat een Algemeene Vergadering voor alle leden der Vereeniging toegankelijk is. Het is zelfs haar eenigen bestaansgrond. Maar ook hierom wordt des inzenders schrijven gaarne geplaatst, aangezien het niet anders dan tot groote voldoening kan zijn van het Bestuur wanneer dit college ontwaart dat men zich aan zijn werk gelegen laat liggen en het geen „onderonsje" behoeft en ook niet wenscht te spelen. Van het werk, in eigen kring door het Bestuur voorbereid en

verricht, moet naar buiten blijken en teleurstellend is het wanneer dat Bestuur daarover niet van gedachten wisselen kan met hen, wien dien arbeid in de eerste plaats aanbelangt.

Intusschen, het Bestuur is den inzender erkentelijk en al staat het eenigszins sceptisch t. a. van de uitwerking van zijn schrijven, waar het ook hem bekend is dat de gereedstaande zetels op algemeene vergaderingen veelal onbezet blijven, zoo hoopt het toch dat zijne goede bedoeling tot haar recht moge komen, opdat nu en voortaan een ruim bezoek ter algemeene vergadering van Oost en West daarvan het gevolg zij.

HET HOOFDBESTUUR.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's-Gravenhage.

VERSLAG OVER HET JAAR 1926.

Bestuur.

Voor het jaar 1926 waren aan de beurt van aftreden: de Heeren R. Zuijderhoff en L. A. Bakhuis en Mevrouw E. va Assen-Sol, die zich allen herkiesbaar stelden. Met algemeene stemmen werden deze bestuursleden herkozen, resp. als voorzitter, onder-voorzitter en bestuurslid. Wegens zijne benoeming tot algemeen voorzitter der vereeniging, door het overlijden van den Heer Mr. W. Sonneveld, werd op 2 October eene buitengewone Bestuursvergadering belegd, waarbij de Heer R. Zuijderhoff zijne functie als voorzitter der afdeeling neerlegde en met algemeene stemmen werd in zijn plaats de Heer F. van Peski, behoudens goedkeuring der algemeene vergadering, als voorzitter gekozen.

De Heer R. Zuijderhoff nam met eenige gevoelvolle woorden, ten opzichte van wat hij gedurende zijn 12½-jarig voorzitterschap ondervonden had, afscheid, terwijl de waarnemende onder-voorzitter hem, namens het Bestuur, dankte voor het vele goede, door hem aan de afdeeling bewezen.

Het Bestuur is dus als volgt samengesteld:

F. van Peski, voorzitter; L. A. Bakhuis, onder-voorzitter; J. C. Baudoin, secretaris-penningmeester; Dr. H. D. Benjamins, O. de Bordes, Jhr. Mr. J. M. M. van Asch van Wijk, Mevrouw G. T. J. van Aalst-Koopman, Mevrouw E. van Assen-Sol.

Leden.

Op 1 Januari bedroeg het aantal leden		793
Bijgekomen in 1926:		
Aan nieuwe leden	136	
Van elders overgekomen	66	
Totaal		202
Te zamen		995
Waarvan zijn afgegaan:		
Wegens vertrek naar elders	59	
Wegens overlijden	11	
Wegens bedanken	52	
Totaal		122
Zoodat het aantal leden op 31 Dec. 1926 bedroeg		873

hetgeen een vermeerdering van 80 leden aangeeft.

Statuten.

Deze ondergingen geen verandering.

Buitengewone alg. vergaderingen hadden niet plaats.

Lezingen, etc.

Evenals vorige winters organiseerde ook nu weer de afdeeling 's-Gravenhage van de Vereeniging „Oost en West" voor hare leden met introducé's verschillende attracties. Deze mogen volkomen geslaagd genoemd worden.

1. Op 27 Januari 1926 werd in Pulchri Studio een uitvoering gegeven, waarvoor de belangstelling bijzonder groot was en waarbij o.m. tegenwoordig waren de delegaties van de Djocjasche en Solosche Hoven.

De Voorzitter, de Heer R. Zuijderhoff, sprak een kort welkomstwoord, waarbij hij speciaal de Indische Princes en Prinsen dankte voor hunne tegenwoordigheid en wijdde daarna een woord van welkom en dank aan den Indischen violist Frits Hinze, iemand van talent en toekomst, wien door de Vereeniging „Oost en West" het eerst de gelegenheid was geboden om in Den Haag op te treden.

Vervolgens werd de film vertoond van de reis der „Patria" van de Rotterdamsche Lloyd. Jammer genoeg haperde er nog al wat aan de projectie, waardoor vele beelden van deze prachtige film niet tot hun recht kwamen.

Na de pauze trad de Heer Frits Hinze op met muziek van Schubert, Schumann en Bach. De jeugdige violist oogstte veel succes met zijn warme voordracht.

De avond werd besloten met de vertooning van de film der Plancius.

2. Voorts hield op 25 Maart 1926 de Duitsche ontdekkingsreiziger Paul Graetz in de Twee Steden een lezing met een groot aantal gekleurde lichtbeelden, gehouden over zijn reizen in Afrika en Sumatra, waarvoor buitengewoon groote belangstelling bestond. Deze avond werd o.m. bijgewoond door Z. K. H. Prins Hendrik en vele vooraanstaande personen.

Deze lezing was georganiseerd door de Nederlandsch-Duitsche Vereeniging in samenwerking met de Vereeniging „Oost en West", afd. 's-Gravenhage en de Duitsche Verein.

De Voorzitter R. Zuijderhoff sprak een kort openingswoord, waarbij hij allen welkom heette, in de eerste plaats Z. K. H. Prins Hendrik voor zijne tegenwoordigheid en belangstelling, herdacht het heengaan van den voorzitter der Vereeniging, Mr. W. Sonneveld en wees er op, dat deze lezing de eerste is, die voor Oost en West in een vreemde taal gehouden wordt over een ander onderwerp dan Ned. Oost- en West-Indië.

3. Op 30 Maart 1926 gaf in tegenwoordigheid van Z. K. H. Prins Hendrik en zijn adjudant Jhr. ... Mühlen, den Prins van Djocja met gevolg, den Minister van Koloniën, den Burgemeester van den Haag, ... oud-opperbevelhebber Generaal Snijders en vele andere hooggeplaatste personen, de Vereeniging „Oost en West", afd. 's-Gravenhage, een voorstelling in het ... non-theater van het filmwerk: „Dwars door Sumatra". ... Boeatan had de hall van het theater buitengewoon ... dig en smaakvol versierd met sarongs, ikats, enz. ... vertooning van het eerste deel der film kwam een ... disch orkest op het tooneel, waar een Javaansch ... kundige, Poerbatjaraka, lector aan de Leidsche universiteit, een rede hield, waarin hij de aesthetische principes van den Javaanschen dans uiteenzette en met enkele voorbeelden illustreerde. Onder de tonen van de gamelanmuziek voerde hierop mejuffrouw We... een Javaanschen dans uit.

Na de pauze kwam de eigenlijke Sumatrafilm, welke door alle aanwezigen met onverdeelde belangstelling werd aanschouwd.

4. Op 16 November hield Mevrouw Dr. C. J. ... ten-Pekelharing in Pulchri Studio een causerie over „Een Europeesche huisvrouw ergens in de Buitengewesten", opgeluisterd door vele lichtbeelden. ... Voorzitter, de Heer F. van Peski, leidde de spreekster met enkele woorden in en memoreerde het aftreden van zijn voorganger, den Heer R. Zuijderhoff, die jaren ... zijn beste krachten aan de afdeeling gewijd heeft.

De voordracht oogstte veel bijval; zij werd met ... belangstelling door een talrijk publiek gevolgd.

5. Ten slotte trad op 10 December 1926 in de „Twee Steden" Pater Vertenten M.S.C. op, waar hij een lezing hield, getiteld: „Vijftien jaar onder de Koppensnellers van Zuid-Nieuw-Guinea". De groote zaal was geheel gevuld. Na de pauze vertoonde Pater Vertenten een ... fraaie, gedeeltelijk gekleurde lichtbeelden.

Een langdurig applaus beloonde den sympathieken missionaris voor zijn mooien en interessanten ...

Uit het bovenstaande blijkt, dat de Vereeniging zooveel mogelijk naar streeft hare leden veel moois en leerrijks te verschaffen, om zoodoende meer bekendheid aan haar bestaan te geven.

Met genoegen kunnen wij dan ook constateeren, dat het jaar niet ongunstig geweest is, vooral wat betreft het aantal leden, dat, zooals we hierboven zagen, ... 1926 beduidend grooter is dan het vorige jaar.

Wij vertrouwen, dat alle leden krachtig zullen blijven medewerken om de velen, die nog buiten het vereeniging staan, wegens onbekendheid met het doel en streven, er toe te brengen als lid toe te treden; ... meerdere bekendheid beduidt grootere aantrekkingskracht. Deze waarheid is reeds tal van keeren ... zen. Het is de kracht van het beginsel aan de Vereeniging „Oost en West" ten grondslag liggend, dat ... verklaart.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

VERSLAG OVER HET JAAR 1926.

Alhoewel het niet gemakkelijk is in onze stad ... over Indië te geven, dat al niet reeds eerder voor het voetlicht werd gebracht, gelukte het ons bestuur ... om op 2 Februari de zoogenaamde rubberfilm ... laten draaien. De heer Van Leersum gaf hierbij ... uitlegging, die niet bepaald getuigde van groote ... van ons Indië of van redenaarstalent. De film zelve ... echter zeer fraai en de moeite waard gezien te worden. Hoewel wij goede plannen hadden, werden deze ... houden door eene langdurige ziekte van onzen ... zitter, die helaas in het vroege najaar aan de gevolgen ... overleed.

Den 19den Januari werd de jaarlijksche algemeene vergadering gehouden, waarin de heeren Jhr. W. ... Feith en P. W. Hommes tot bestuursleden werden gekozen. Een tweede algemeene vergadering werd gehouden op 20 October. In deze vergadering werd de ... B. A. Kwast als bestuurslid gekozen in de vacature Boersma, terwijl de heer Jhr. W. W. Feith met algemeene stemmen tot voorzitter werd gekozen.

In den loop van het verslagjaar werden 4 bestuursvergaderingen gehouden.

Van 14 tot 28 November hield onze afdeeling in samenwerking met Pictura eene Indische tentoonstelling, ... als zeer geslaagd mag worden beschouwd.

Het ledental liep eenigszins achteruit door het ... woon verlaten van onze stad van eenige leden. Een paar leden bedankten, terwijl eenige nieuwe leden werden gewonnen.

Plannen voor 1927 zijn reeds in bewerking.

J. FRANKE, *Secr.-Penningm.*

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING der Vereeniging op *Zaterdag 11 Juni 1927 des morgens 11 uur* in de kleine Aula van het gebouw der Koninklijke Vereeniging „Koloniaal Instituut", Mauritskade, Amsterdam.

Punten van behandeling zie hieronder.

12.30 uur. Gemeenschappelijke lunch. (Kosten ƒ1.50). Zij die hieraan willen deelnemen worden beleefd verzocht dit aan den secretaris der afdeeling Amsterdam (den heer L. D. Petit, Saxenburgerstr. 4, Amsterdam) op te geven.

.. uur. Ontvangst der leden met introducée's namens den Raad van Beheer van het Koloniaal Instituut, waarna een rondgang door het gebouw en Museum zal plaats vinden.

.. uur. Indië in kleuren. Demonstratie van gekleurde lichtbeelden, den leden aangeboden door den heer .. Adam.

Zij die niet de lunch meemaken, worden beleefd verzocht met hunne introducée's tegen 2 uur in de kleine Aula van het Koloniaal Instituut, Mauritskade, aanwezig te zijn.

Punten van behandeling:

Opening.

Notulen (zie K. W. 17 Juni 1926, no. 24).

Jaarverslag, Rek. en Verantw. 1926 met rapport der Verificatie-Commissie en Begrooting 1927 (zie K. W. .. Maart 1927, No. 9).

Benoeming Verificatie-Commissie der Jaarrekening 1927.

Voorziening vacatures Hoofdbestuur. (Aan de beurt van aftreden zijn de H.H. Baars, Apeldoorn; Roodenburgzen, Amersfoort; Somermeijer, Utrecht; Wagenaar Reisiger, Haarlem en Dr. Zeijlstra, Deventer). Te benoemen Jhr. Dr. Sandberg, in plaats van mevr. Van Assen-Sol, die in het belang der Vereeniging haren zetel beschikbaar gesteld heeft.

Voorstel verlengingstermijn duur Vereeniging.

Mededeelingen van het Dagelijksch Bestuur.

Bepalen plaats en tijdstip volgende Algemeene Vergadering.

Rondvraag en sluiting.

v. d. BRUGH,
Secretaris van het Hoofdbestuur.

Van de Redactie.

Wegens plaatsgebrek is in dit Nr. de rubriek „Uit Inheemsche en Chineesche pers" niet verschenen; om dezelfde reden moest ook het vervolg-Feuilleton daarom achterwege blijven.

Van de gelegenheid gebruik makend, doen we meteen een beroep op de welwillendheid en het geduld van verschillende inzenders van bijdragen voor het K. W.

Van het Informatie-Bureau:

Uitzending voor 's Lands dienst in Nederl.-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer en onderwijzeres bij het M.U.L.O. vereischte bevoegdheden hoofdakte en akte wiskunde;

c. leeraar bij het openbaar middelbaar onderwijs in de Nederlandsche taal;

d. idem Duitsche taal (volledig bevoegd of in het bezit van de akte A en eene andere middelbare taalbevoegdheid, bij voorkeur Fransch);

e. idem ervaren physicus (doctor of doctorandus wis- en natuurkunde);

f. gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);

g. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;

h. 1 technoloog voor het museum tevens informatiebureau voor economische botanie;

i. veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst;

j. predikant bij de Protestantsche Kerken;

k. politiecommissaris bij de algemeene politie (vereischt o.a. minstens 3 jaar politiepraktijk);

l. politie-opziener bij de algemeene politie (vereischt o.a. minstens 6 jaar politiepraktijk);

m. adjunct-occountant bij den belastingaccountantsdienst en accountant en adjunct-accountant bij den gouvernements-accountantsdienst;

n. petrograaf (mijningenieur), gesteente-chemicus, veldgeoloog, mijningenieur en geoloog bij den Dienst van den Mijnbouw;

o. bouwkundig ingenieur bij den dienst der Burgerlijke Openbare Werken (vereischt o.a. minstens 4 jaar voor-praktijk).

p. gediplomeerd technisch ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst (oud-leerlingen van de M.T.S. te Dordrecht, Leeuwarden, Haarlem of Amsterdam);

q. militair apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, afdeeling B, eerste bureau (voor de betrekkingen genoemd onder *a* t/m *p*) en tot afdeeling C (voor de betrekking onder *q*).

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

Th. Lastdrager, Technisch ambtenaar 4e kl. b. d. P. T. T.-dienst, Obrechtstraat 415a, 's-Gravenhage.

C. J. Rebel, Werkmeester b. d. Staatssp. en Tramwegen, Oranjelaan 48, Driebergen.

C. A. Moll, Controleur 1e kl. b. h. Binn. Bestuur, Damrak 1, Amsterdam.

Mr. A. A. Kroon, Landrechter te Ngandjoek, p. a. Dr. E. Westerman, Ieplaan 17, 's-Gravenhage.

A. A. Burgemeestre, Boekhouder 1e kl. b. d. Weeskamer, Hotel Pomona, Molenstraat, 's-Gravenhage.

A. J. Post, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Driemerstraat 14, Hengelo (O.)

Mevr. C. M. A. Luiting geb. Wijsman, Onderwijzeres 3e kl. b. h. O.E.L.O., Haarlemmerstraat 22, Zandvoort.

Mevr. E. W. Hallegraeff, geb. Willemse, Onderwijzeres 3e kl. b. h. O.E.L.O., Zocherstraat 7, Amsterdam.

W. P. Gitzels, Gedipl. gezaghebber b. h. Binnenl. Bestuur, Bemmel bij Nijmegen.

J. J. Snel, Stationscommies 2e kl. b.d. Staatssp., Bezuidenhout 15 (Hotel Bellevue), 's-Gravenhage.

L. Engel, 1e Commies b. h. Dep. v. Gouvernementsbedrijven, Bezuidenhout 15 (Hotel Bellevue), 's-Gravenhage.

Mr. H. van Santwijk, Rechterlijk ambtenaar, Laan van Meerdervoort 214, 's-Gravenhage, p. a. Jhr. C. van Cammingha.

Mej. W. E. M. Meulemans. wnd. Onderwijzeres b. h. O. E. L. O., p. a. Ned.-Ind. Handelsbank, 's-Gravenhage.

F. van Mourik, Controleur b. h. Binnenl. bestuur, F. C. Donderstraat 13, Utrecht.

J. S. de Bruijn, wnd. lid van de Weeskamer te Soerabaja, Weimarstraat 408, 's-Gravenhage.

C. A. C. van Uijthoven, Onderwijzer 1e kl. b. h. O. E. L. O., Pension klein Stockenhoff, Beek, bij Nijmegen.

J. P. Leenhouts, Directeur der Kweekschool Ind. Onderwijzers, Oostburg.

J. J. Barendsen, Majoor der Infanterie, Oude Enghweg 10, Hilversum.

Dr. F. O. Bruijning, Officier van gezondheid 2e kl., de Lairessestraat 156, Amsterdam.

H. A. Kraaijenbrink, Kapitein der Infanterie, Weverstraat 116, Oosterbeek.

F. Elliott, Adj.-controleur v. d. Belastingen, Wijttenbachstraat 59, Amsterdam. (O.)

R. S. L. Eikema, Commies b. d. Kantoordienst van het Binnenl. Bestuur in de Res. Banka, Wijttenbachstr. 59, Amsterdm. (O.)

Th. A. Daniel, 1e Commies b. d. kantoordienst van het Binnenl. Bestuur te Pasoerocan, Archimedesstraat 141, 's-Gravenhage.

C. L. Ch. Bax, Commies b. d. Staatssp. en tramwegen, Obrechtstraat 479, 's-Gravenhage.

H. Diephuis, tijd. waarn. controleur 1e kl. b. d. Post, Tel.- en Telephoondienst, Obrechtstraat 402 I, 's-Gravenhage.

F. H. Bodmer, Hoofdopzichter b. d. Staatssp. en tramwegen, Ohmstraat 124, 's-Gravenhage.

N. Hukom, Commies b. d. kantoordienst v. h. B. Best., Balistraat 70, 's-Gravenhage.

J. Brussaard, Hoofd v. d. Ambachtsschool voor Inlanders, p. a. den heer H. Kortekaas, Joris v. d. Haagenstraat 42, 's-Gravenhage.

F. D. Grampré Molière, Beheerder 1e kl. 's Landspandhuisdienst, Hanenburgerlaan 73, 's-Gravenhage.

J. E. de Pruijssenaere de la Woestijne, Technisch Ambtenaar 2e kl. P.T.T., Copernicusstraat 87, 's-Gravenhage.

H. L. Paulus, Opzichter 1e kl. b. d. Waterstaat, Groot Hertoginnelaan 79, 's-Gravenhage.

Mevr. C. P. Hamwijk, geb. Gersen, 1e Commies b. d. Staatssp. en tramwegen, Copernicusstraat 87, 's-Gravenhage.

J. Kooning, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Markgraafstraat 20, Vlaardingen.

Mr. G. C. C. Kaijser, Referendaris 1e kl. b. d. Mijnbouw, p.a. Nederl. Handel Mij, Den Haag.

B. M. Salm, Commies b. d. kantoordienst Binn. Best., Anna Paulownastraat 33a, Den Haag.

Th. C. Drijsdale, wnd. hoofdcommies Dep. Binn. Best., Hotel Regina, Heerengracht 563, Amsterdam.

J. J. de Kroes, Luit.-Kolonel der Infanterie, Verhulststraat 19, 's-Gravenhage.

F. van Suchtelen, 1e Luit. der Genie, Groot Hertoginnelaan 107, Den Haag.

Mutatiestaat van 1 tot 8 Juni.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

P. J. L. de Chateleux, Arnhem, Sweerts de Landasstraat 78. ƒ 5 .... wnd. Secretaris Afd. Arnhem.

..eneveld, Amsterdam, Marnixstraat 364. ƒ 5.
.. Schmidt, Amsterdam, Spaarndammerstr. 163 I. ƒ5. } Secretaris Afd. Amsterdam.

Afschrijven:

..uypers, Architect, Amsterdam, Jan Luykenstraat (overleden).

.. Bosch Reitz, Paramaribo, Pad van Wanica.

Th. Linscheer, Directeur plantage „Dordrecht", Beneden Commewijne.

Adresveranderingen:

.. Dikker, van: De Steeg, Rijksweg 13, naar: Amsterdam, Nic. Witsenstraat 20. ƒ 5.

.. Endert, van Shanghai, naar: Amsterdam, p. a. Ned.-Ind. Handelsbank, Singel 250. ƒ 5.

.. Kantoor voor Indische Producten, Amsterdam, van: Banstraat 29, naar: Koningslaan 15.

.. A. Ariëns Kappers, Amsterdam, van: Van Baerlestraat 3, naar: Van Eeghenstraat 104.

..uw Groenenberg, Den Haag, Beeklaan, van: 390, naar: 490 (rectificatie).

M. Kruyt, Lndmeter bij het kadaster, van Padang, Poeroes 7, naar: Den Haag, Bezuidenhout 209. ƒ 5. (Contributie '27 reeds voldaan).

J. A. H. S. Hanozet Gordon, Oud Ass.-Resident, Nice, van: Hotel d'Albion, Boulevard Dubouchage 25, naar Hotel du Parc, Rue Alberti 18.

H. L. Nahar, van: Albina, naar: Paramaribo, p. a. Ned. Ind. Gasmaatschappij.

A. Th. de Rooy, van: Paramaribo, naar: Curaçao. ƒ 5.

W. H. Heil, van: Padang naar: Soerabaja, p. a. Sociéta Commissionaria di Esportazione e di Importazione.

VEREENIGING „OOST EN WEST"
HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage. Tel. 14519. Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANK-MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven**, door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

*No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

*No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië, Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).